Oplata pocztowâ uiszczonâ ryczałtem.

Najer Folksblat פרייז 20 גראָשען

הײַנט 8 זײַטען

נייער פאָלקסבלאַט

אונפּאַרטייאישע פּאָליטיש - געזעלשאַפטליכע טאָג - צייטונג

Nr. 90/1385 | Łódź, Sroda 18 kwietnia 1928 r. | זעקסטער יאָהרגאַנג | לאָדז מיטוואָך כה ניסן תרפ"ח | Nr. 90/1385

אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 24-71.

Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 2471.

שלום=פאָרשלאַג פון אַמעריקאַ ווערט גינסטיג אויפגענומען פון ענגלאַנד.

לאָנדאָן, 17 (א. ו.) די נאָטע פון אַמעריקאַנער שטאַטס־סעקרעטאַר פאַר אויסערן־ענינים קעלאָג וועגן ענגלאַנדס צוטרעטען צום אַנטיקריגס־אָפּמאַך איז אין ענגלאַנד אויפגענומען גינסטיג. אין די אָפיציעלע קרייזען שמועסט מען דאָ, אַז די נאָטע איז אַ לאָגישע קאָנסעקווענץ פון פעלקער־בונד־אָפּמאַך.

האַלב־אָפיציעל ערקלערט די ענגלישע רעגירונג אין „טיימס", אַז ענגלאַנד וועט טון אַלצדינג, אַז דער אַמעריקאַנער פאָרשלאַג זאָל אָנגענומען ווערען דורך די איבעריגע מלוכות און אַז עס זאָלען בעזייטיגט ווערען די מניעות, וואָס שטערען דעם פאָרשלאַג אָנצונעהמען.

געוואַלדיגע שלאַכטען אין כינא

700 טויזענד זעלנער קעמפען פון ביידע צדדים.

פעקין, 17 (א. ו.) פון דרום־פראָנט זיינען אָנגעקומען ידיעות, אַז די דרום־אַרמעע האָט אונטערנענומען אַ געוואַלדיגע אָפענסיווע געגען דער צפון־אַרמעע די קאַמפּס־ליניע ציהט זיך אויף אַ מרחק פון 40 קילאָמעטער. אין די שלאַכטען בעטייליגען זיך פון ביידע זייטען 700 הונדערט טויזענד סאָלדאַטען. דאָס איבערגעוויכט איז אויף דער זייט פון דער צפון־אַרמעע.

שטאַרקע ערד־ציטערנישען

פון בראַזיליע ביז מעקסיקאָ.

ריאָ־דע זשאַנעיראָ, 17 (ספּ. טעל.) איבער דרום־ און צענטראַל־אַמעריקאַ געהט אַ דורך אַ כוואַליע פון שטאַרקע ערד־ציטערנישען, פון וועלכע עס האָבען געליטען אַ רייהע געגענדען. גענויע ידיעות זיינען נישטאָ, ווייל יעדע קאָמוניקאַציע איז איבערגעריסען געוואָרען. די כוואַליע האָט דערגרייכט ביז צו מעקסיקאָ. אין דער געגענד פון וועראַ קרוז זיינען די פאַלגען קאַטאַסטראָפאַלע.

שנייען אין גאַנצען לאַנד.

דאָס וואַהרשיינליכער וועטער אויף היינט

וואַרשאָ, 17 (א. ו.) אין צוזאַמענהאַנג מיט די שנייען, וועלכע זיינען אויסגעפאַלען אויף אַ גאַנצער רייה געביטען אין לאַנד, זעהט דער מלוכה־מעטעאָראָלאָגישער אינסטיטוט פאָראויס, אַז מאָרגען (היינט) וועט זיך דאָס וועטער פערבעסערען: פאַרמיטאָג וועט פאַלען אַ קליינער רעגען מיט הפסקות. די טעמפעראַטור וועט זיין אַביסעל אונטער דעם נול. צו מיטאָג צייט וועט זיך דער הימעל אויסלייטערען און עס וועט זיך איינשטעלען אַ בעסער וועטער.

זעלבסטמאָרד

פון אַ יודיש מיידעל.

וואַרשאָ, 17 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט אַרום 11 אינדערפריה האָט זיך אַרויסגעוואָרפען פון 3־טען שטאָק פון הויז נ. 3 אויף גראַניטשנע גאַס א יונגע פרוי. מ'האָט צו דער אומגליקליכער אַרויסגערופען פאָגאָטאָוויע, וועלכע האָט איהר אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל. ווי ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, הייסט די זעלבסטמערדערין אסתר פאַקושעווסקאַ און וואוינט אויף רינקאָווע נ. 3.

מיידלעך־מוטערס

ערמאָרדען זייערע קינדער.

ראַוויטש, 17 (ספּ. טעל.) דאָ זענען אַרעסטירט געוואָרען צוויי יונגע מיידלעך — אַ רייטשקע און אַ פאָלקע, — וועלכע האָבען ערמאָרדעט זייערע ניי־געבוירענע קינדער. ליזאַ לעבען האָט אַריינגעוואָרפען איהר קינד אין אַ קאַנאַליזאַציע־רויהרע, יוזעפאַ מישליקאָווסקאַ האָט בעגראָבען איהר קינד הינטער אַ סטאָדאָלע. ווען מ'האָט די מיידלעך אַרעסטירט, האָט זיי דער המון געוואָלט לינטשען און בלויז די פּאָליציי האָט זיי אָפּגעראַטעוועט.

די ערד־ציטערניש אין באַלגאַריע

האָט אָנגעמאַכט אַ שרעקליכען חורבן

וויען, 17 (ספּ. טעל.) פון די ידיעות, וואָס קומען אָן וועגען דער ערד־ציטערניש אין באַלגאַריען, איז צו זעהן, אַז דער חורבן און די צאָהל קרבנות זיינען פיל בעדייטענדער, ווי מ'האָט פריהער גערעכענט. דערווייל האָט מען פערגעסטרירט 89 דערהרג'עטע און עטליכע הונדערט פערוואונדעטע. אָבער דאָס זיינען נאָך נישט אַלע קרבנות. ביז 150 מענשען זיינען געבליבען דאַכלאָז.

צאַר באָריס איז געקומען קיין פיליפּאָפּאָל, וואו ער פיהרט פערזענליך אָן מיט דער רעטונגס־אַקציע.

שחיטה=אופנים אין די וואַרשאַווער שעכט=הייזער.

וואַרשאָ, 17 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) די פּוילישע „ליגע פון פריינד פון חיות" האָט זיך געווענדט מיט אַ מעמאָריאַל צום מאַגיסטראַט וועגען אופן, ווי אַזוי עס קומט פאָר דאָס שעכטען בהמות אין די וואַרשאָווער שעכט־הייזער. דער מעמאָריאַל ווייזט אָן, אַז די בהמות ווערען אויף אַ שרעקליכען אופן געפּיינינט, אַז דאָס שעכטען קומט פאָר אויף אַן אַכזריות'דיגען אופן א. אַז. וו. דער מעמאָריאַל איז אין אַ בעל ריטענדען טאָן געווענדט געגען דער יודישער שחיטה.

באַרבאַרישער אָנפאַל

אויף אַ ווילנער רעדאַקציע.

ווילנא, 17 (טעלעפאָניש) אין „דזיענניק ווילענסקי" איז געווען אָבגעדרוקט אַ קליינע נאָטיץ וועגען מיסברויכען אין אַרבייטסלאָזען אַמט. נעכטען זיינען 9 פּערזאָן געקומען אין רעדאַקציע פון דער צייטונג און מאַכענדיג אַ סקאַנדאַל, האָבען זיי צושלאָגען איין מיטאַרבייטער. דער פאַל האָט אַרויסגערופען עמפּערונג אין דער גאַנצער ווילנער פּרעסע. דער פאָרזיצער פון זשורנאַליסטען סינדיקאַט ה' טשעסלאַוו יאַנקאָווסקי האָט בעזוכט וועגען דעם ענין דעם וואָיעוואָדע, וועלכער האָט צוגעזאָגט ענערגיש צו רעאַגירען געגען די כוליגאַנעס.

יודישע האַנדווערקער־צענטראַלע

לאָדז, זאַוואַדזקאַ 5, טעל. 17=44.

מיר פאָדערן אויף אַלע אונזערע מיטגלידער און פעראיינען זיך צו בעזאָרגען מיט די האַנדווערקער=קאַרטען, וואָס דער מאַגיסטראַט האָט אָנגעהויבען אַרויסצוגעבען. אין געגענפאַל דראָהט אַ געפאַהר פאַר די יודישע האַנדווערקער צו פערלירען זייער רעכט צו פיהרען ווייטער זייערע ווערקשטעלען און אויך זיך צו קענען בעטייליגען אין די וואַהלען צו דער האַנדווערקער־קאַמער, וועלכע וועלען פאָרקומען אין דער נאָהנטסטער צייט. די קאַרטען קען מען זיך בעזאָרגען דורך דער יודישער האַנדווערקער־צענטראַלע, זאַוואַדזקאַ 5:

דער סעקרעטאַריאַט איז טעטיג יעדען טאָג פון 7 ביז 10 אין אָוועגד.

Dr. med. URYSON

ספּעציאַל־אַרצט פאַר ... קראַנקהייטן

... 20, טעל. 35-85

נעהמט אָן פון 3—5 ... 887

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט טיילען מיר מיט דער גאַנצער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג, אַז דינסטאָג, דעם 24־טען אַפּריל ד. י. וועט פאָרקומען אַ

אָפּצייכנונגס=טאָג

לטובת דעם פעראיין „הכנסת כלה וגמילת=חסדים" לאָדז, וואָלבאָרסקאַ 20.

מיר בעטען סימפּאַטיקער, מיטגלידער און איבערהויפּט די יוגענד, זיי זאָלען זיך נישט אָפּזאָגען פון דער גרויסער מצוה און זיך איינשרייבען וואָס פריהער צו בעטייליגען זיך אין דעם אָפּצייכנונגס=טאָג.

איינשרייבונגען קומען פאָר אין קאַנצעלאַריע וואָלבאָרסקאַ 20 טעגליך פון 7 ביז 10 אָוועגד. זונטאָג – פון 1 ביי־טאָג ביז 10 אָוועגד. די פערוואַלטונג.

א יונגערמאַן

וועלכער איז געווען טעטיג אין אַ קראַפט־וועבערײַ און די פאַבריקס - ביכער צו פיהרען פערשטעהט, קען זיך מעלדען ביי כראָסיקאָוו, צעגעלניאַנאַ 30, פראָנט, 1 שטאָק. גוטע רעפערענצען אונבעדינגט נויטיג.

662

Zaginiony został

protest na sumę zł. 100.— z wystawienia SURY WIENER, Sosnowiec, pl. dnia 31 marca 1928 na zlecenie I. Kohna w Łodzi Północna 22. Żyranci B. Baruch. Protest zostaje niniejszem unieważniony. Zwrócić takowy za wynagrodzeniem do Kohna, Północna 22. 679

וואָרנונג צו דער גאַנצער יודישער עפענטליכקייט!

דערמיט טייל איך מיט דער גאַנצער יודישער עפענטליכקייט, אַז ה' יוסף סושעק, סוחר פון נאָוואָמיעסקאַ 15 איז בעגאַנגען געגען מיר אַ גרויסע אונמענשליכע עולה. ער האָט גענומען ביי מיר 15 הונדערט דאָלאַר אַלס תנאים געשריבענער התן און מכלומרשט אויף צו פיהרען אַ געשעפט. דערווייל האָט ער זיך שטילערהייט בגנבה גע'שדכנ'ט צו אַנ'אַנדערער כלה, און איצט, 2 וואָכען פאַר דער חתונה ערקלערט ער, אַז ר'וועט נישט געהען אונטער דער חופה. דערביי האָט דער „ערליכער" סוחר מיר נישט געוואָלט אומקעהרען די 1500 דאָלאַר. ס'האָבען אויך נישט געהאָלפען די פיל אויפפאָדערונגען פון בית-דין צו געהן צו אַ דין-תורה. דער ה' סושעק האָט בעסער געהאַלטען פאַר נויטיג נישט צו קומען, כדי צו קאָנען אַראָפּשלינגען די 1500 דאָלאַר.

איך וואָרען דעריבער די גאַנצע יודישע עפענטליכקייט פאַר דעם שאַנטאַזשיסט, ווייל דער שידוך איז נישט אָפּגעזאָגט און דער ענין געפינט זיך אין די הענד פון דער פּראָקוראַטור.

העניך הימעלפאַרב

טאָמאַשאָוו מאַז. קאָשטשושקי 2.

677

צוליב'ן טויט פון אונזער שעף נ"ע

יעקב יהושע **שלעזינגער**

דריקט אויס דער איבערגעבליבענער פאַמיליע דעם טיפסטען מיטגעפיהל

דאָס פערסאָנאַל פון דער פירמע

י. ש. שלעזינגער.

663

דער פאַמיליע היימאַן, צוליב'ן טויט פון זייער זוהן

אבּע נ. ע.

דריקט אויס איניגסטען מיטגעפיהל

חיים גראָסמאַן.

667

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער ג. פערוואַלטונגס-מיטגליד ה' אהרן שמואל מילעכמאַן, צוליב'ן טויט פון זיין שוועסטער נ. ע.

רחל לאה מאַשינסקאַ

המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים

די פערוואַלטונג פון „גמילת חסדים", גרינער מאַרק 7.

089

„איטאליא“ שטארק בעשעדיגט.

די לופט-שיף מוז איבעררייסען דאס פליהען אויף 10 טעג.

סלופסק, 17 (א. ח.) די בעשעדיגונגען פון דער לופט-שיף „איטאליא“, וועלכע איז אונטער דער אנפיהרונג פון גענעראל נאבילע ארויסגעפלויגען פון איטאליען צום נארד-פאל און האט זיך פערהאלטען אין סלופסק (פאמערן), זענען גאנץ בעדייטענדע. דער רעמאנט פון דער לופט-שיף וועט דויערען ביז 10 טאג. דאס צוגרייטען זאפאסען בענזין, וואס זאל מעגליך מאכען פאר דער שיף צו פליהען אויף א ווייטען שטח, וועט דויערען ביז אנהויב מאי. גענעראל נאבילע איז אפגעפארען קיין בערלין.

1.886.000 רובעל
איז דער בודזשעט פאר בירא-בידזשאן היינטיגען יאהר.

מאסקווא, (י.ט.א.). דער בודזשעט אויפ'ן ערשטען יאהר ארבייט אין בירא-בידזשאן צו בע-זעצען דארט יודען אויף ערד איז אויף א פלענא-רער זיצונג פון „געזערד“ צענטראלען קאמיטעט אין מאסקווא בעשטעטיגט געווארען אין א סומע פון 1.886.000 רובעל.

די זיצונג איז פארגעקומען אונטער'ן פארזיץ פון ב. דימאנשטיין און האט אויך אויסגעהערט בעריכטען וועגען דעם פלאן, ווי אזוי די ארבייט אין בירא-בידזשאן זאל היינטיגעס יאהר אנגעפיהרט ווערען.

סאוויעטישע רעגירונג בעגריסט א יודישען קולטור-צוזאמענפאהר

כארקאוו, (י.ט.א.). אין דער אנוועזענהייט פון איבער צוויי הונדערט דעלעגאטען פון סאוויע-טען-פערבאנד האט זיך דא געעפענט דער צווייטען אלפערבאנדישער צוזאמענפאהר פון יודישע קולטור-טוער.

די דערעפנונג איז פארגעקומען אין דער געביידע פון דעם יודישען מלוכה-מעאטער, וועלכער איז געווען געפאקט מיט געסט און מיט דעלעגאציעס פון פערשידענע אינסטיטוציעס. דער צוזאמענפאהר איז געעפענט געווארען מיט א לענגערער רעדע פון סעקרעטאר פון צענטראל-קאמיטעט פון דער קאמוניסטישער פארטיי, ליובאטשענקא, וועלכער האט בעגריסט די אנוועזענדע אין נאמען פון זיין פארטיי, א בעגריסונג צום צוזאמענפאהר איז אויך אנגעקומען פון דעם צענטראלען אויספיהר-קאמיטעט פון דער סאוויעטישער רעגירונג.

דער ערשטער און דער צווייטער טאג פון צוזאמענפאהר איז אריבער מיט רעדעס און בע-גריסונגען. צווישען די רעדנער זענען געוועזן טשעמערינסקי, וואס האט בעגריסט אין נאמען פון די יודישע סעקציעס פון דער קאמוניסטישער פארטיי.

צוויי יודישע סיים-קלובען.

ווארשא, 17 (טעלעפאניש). צו דער בע-ראטונג פון די קלובען-פארזיצערס, וועלכע דער סיים-מארשאלעק דאשינסקי האט צוזאמענגערופען אויף פרייטאג, זענען אויך איינגעלאדען געווארען דעפ. גרינבוים און ד"ר רייך, אלס פערטרעטער פון צוויי קלובען.

נייע פאסט-מארקעס.

ווארשא, 17 (טעלעפאניש). דאס פאסט-מיניסטעריום האט ארויסגעלאזט נייע פאסט-מארקעס פון 1 זל. מיט'ן בילד פון מלוכה-פרעזידענט און פון 50 גר. מיט'ן בילד פון מארשאלעק פילסודסקי.

פויליש-כינעזישע בעציהונגען

ווארשא 17 (טעלעפאניש) צווישען דער פוילישער רעגירונג און דער כינעזישער פון טשאנג-טסא-לין ווערען געפיהרט ווירטשאפטליכע אונטער-האנדלונגען. אין צוזאמענהאנג דערמיט זאלען היי יאהר איןביידע לענדער געשאפען ווערען גע-זאנדשאפטען: א פוילישע אין פעקין און דער קאנ-סולאט דעלעגאטור אין כארבין זאל פערוואנדעלט ווערען אין א גענעראל קאנסולאט. א נייער קאנ-סולאט זאל אויך געשאפען ווערען אין שאנכאי.

די צפון-רעגירונג פון טשאנג-סאלין זאל אין ווארשא בעשטימען א דיפלאמאטישע פערטרעטונג.

פוילישע קויהלען קיין איטאליען

קראקא 17 (טעלעפאניש) היינט הויבט זיך ווידער אן די פויליש-עסטרייכישע באהן-קאנפערענץ, אויף וועלכער ס'וועלען ארומגערעדט ווערען די פראגען וועגען הנחות אויף דירעקטע טאריפען פאר קויהלען, כדי צו ערמעגליכען דעם קויהלען-עקספארט קיין איטאליען.

אמעריקא שיקט 8 אויטאמאבילען פאר בירא-בידזשאן.

מאסקווא, (י.ט.א.). אכט אויטאמאבילען, זעקס פאר משא און צוויי לייכטע, איז די ערשטע מתנה, וואס די יודישע קאלאניסטען פון בירא-בידזשאן וועלען קריגען פון אמעריקאנער „יקאר“, דער קאמיטעט, וואס העלפט די יודישע קאלאני-זאציע אין רוסלאנד.

די פערוואלטונג פון ניו-יארקער „יקאר“ האט טעלעגראפיש געלאזט וויסען דעם „געזערד“ אין מאסקווע, אז זי שיקט ארויס פאר דער ארגאניזיר-ארבייט אין בירא-בידזשאן זעקס פראכט-אויטאמא-בילען און צוויי פאסאושיר-אויטאמאבילען.

פערבלוטיגטע מצה ביי א קריסט-ליכער דינסט.

די דינסט פערענטפערט זיך, אז דאס איז א סגולה צו געווינען די ליבע פון איהר חתן.

גראדנא. אויף מאסטאווע 1 געפינט זיך די פארבעריי פון ה' גורוויטש; איינעגע וואכען פאר פסח האט די פרוי גורוויטש צוגענומען אלס א דינסט די 19-יאהריגע רוסישע קריסטין פון דארף נאוואסיאלקי, אנאסטאסיא בעגאיקא.

א פאר טעג פאר פסח האט די דינסט ער-קלערט איהר באלעבאסטע, אז מיט'ן אנקומען פון יודישען פסח פאלט אויף איהר ארויף אנ'אימה, ווייל זי האט מורא צו זיין ביי יודען פסח. צוליב דעם, וואס זיי בענוצען צו זייער מצה קריסטלעך בלוט.

די פרוי גורוויטש, זעהענדיג, אז די קריסטין איז א פינסטערע און אומוויסענדע, האט אויף איה-רע רייד נישט געלייגט קיין אכט.

דעם צווייטען טאג פון די ערשטע טעג פסח האט די קריסטין געמאלדען דער פרוי גורוויטש, אז אין עטליכע טעג ארום פאהרט זי אוועק א היים. אזוי ווי די פרוי גורוויטש האט געהאט א חשד אויף דער קריסטין, אז זי קען פאר'ן אפפאהרען עפעס מיטנעהמען פון הויז, איז זי איינמאל, בעת דער דינסט אפוועזענהייט צוגעגאנגען צו איהר פעקעל א קוק טון, וואס דארטען געפינט זיך; צו איהר גרויסער שרעק און איבעראשונג האט די פרוי גורוויטש דערזעהען אין פעקעל עטליכע שטיק מצה איינגעטונקטע אין בלוט.

די פרוי גורוויטש האט ארויסגענומען די מצה און בעשלאסען פארלויפיג צו שווייגען און ווארטען, וואס די דינסט וועט איהר וועגען דעם זאגען; אבער ווען די לעצטע איז געקומען און דער-זעהן, אז די מצה איז ארויסגענומען געווארען פון פעקעל, האט זי אויך געמאכט א שוויג.

דעם לעצטען טאג יום-טוב איז פרוי גורוויטש ווידער צוגעגאנגען צו דער קריסטינס פעקעל און ווידער דארטען דערזעהן פערבלוטיגטע מצה; דאס מאל האט זי בעשלאסען מעהר די זאך נישט צו פערשווייגען, און זי האט א פרעג געטון ביי דער דינסט, פונוואנען נעמט זיך ביי איהר פער-בלוטיגטע מצה, גלייכצייטיג האט זי אריינגערופען די דינסט פון דער שכנותדיגער ה' באבונס בעקע-ריי, כדי זי זאל זיין אנוועזענד אלס עדות ביים גע-שפרעך.

גורוויטשעס דינסט האט אנגעהויבען מאכען קולות, מיט וואס פאר א רעכט האט די באלעבאס-טע אן איהר וויסען רעווידירט דעם פעקעל; די צווייטע דינסט האט איהר אבער אנגעהויבען שטארק זידלען, פאדערענדיג פון איהר, אז זי זאל גלייך ערקלערען, פונוואנען נעמט זיך ביי איהר די פערבלוטיגטע מצה.

פון אנהויב האט גורוויטשעס דינסט נישט גע-וואלט געבען קיין שום ערקלערונגען; נאכדעם אבער ווי די צווייטע דינסט האט איהר געווארענט, אז אויב זי וועט נישט ערקלערען מיט גוטען, וועט זי איהר צווינגען מיט בייזען, האט די קריסטין זיך דערשראקען און ערקלערט, אז דאס בלוט שטאמט פון איהרע מאנאטליכע, און די מצה האט זי פערבלוטיגט צוליב דעם, ווייל ביי זיי אין דארף איז מען איבערצייגט, אז כדי צו געווינען די ליבע פון א בחור, איז די בעסטע סגולה צו געבען איהם פערזוכען יודישע מצה איינגעטונקטע אין דערמאנטען בלוט.

נישט וועלענדיג מאכען קיין עסק מיט דער נארישער קריסטין, האט איהר די פרוי גורוויטש תיכף ענטזאגט פון דער שטעלע און די קריסטין איז אוועקגעפאהרען צו זיך אין דארף.

אונטערגעצינדען א הויז און ערמארדעט א מענש

דריי יודען זאלען האבען אנגערעדט צו אזעלכע פערברעכענס.

לובלין. מיט בערך אנדערהאלבען יאהר צוריק איז אין דארף מאציעוב, קראסנאסטאווער פאוויאט, אויסגעבראכען א שרפה און עס איז פול-שטענדיג פערברענט געווארען די געביידע פון דארטיגען איינוואוינער ערליכמאן. די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז די געביידע איז אונטער-געצונדען געווארען אויף עטליכע ערטער מיט איין מאל.

מיט עטליכע וואכען שפעטער האט מען אין א וועלדעל ביים דארף געפונען א דער'הרג'עטען דעם פויער סטאניסלאוו פעליקסאווסקי. דער קער-פער זיינער איז געווען מורא'דיג צושניטען, דער האלז – ווי נאך א שחיטה, די ציין – אויסגעהאקט, די פיס און הענד – אויפגעדרעהט, און מיט עטלי-כע קוילען אין הארץ. קענטיג, אז די מערדער האבען שרעקליך געפייניגט זייער קרבן.

ארום ביידע פערברעכענס איז געפיהרט גע-ווארען אנ'אויספארשונג און עס איז נישט געלונ-גען צו ענטדעקען די פערברעכער.

ערשט מיט עטליכע וואכען צוריק האט די מאכט בעקומען פערטרויליכע ידיעות און אויך פערזענליכע ערקלערונגען פון א געוויסען יאן סטא-שעק און אויפ'ן גרונד פון די אלע ערקלערונגען איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז יענע שרפה און דער מארד האבען צווישען זיך פיל געמיינזאמעס.

די יודישע איינוואוינער פון זעלבען דארף, דוד, גרשון און שלמה האניג האבען זיך בעדונגען מיט די פויערען סיקא 25 י. א. שינדעל 39 י. א. און ווליזלא, אז זיי זאלען אונטערצינדען די גע-ביידע פון האניג'ס קאנקורענט ערליכמאן. די לעצ-טע האבען גענומען דעם „האנאראר“ און אויסגע-פיהרט דאס שטיקעל ארבייט. פעליקסאווסקי האט אבער געזעהען ווי אזוי זיי האבען אונטערגעצונ-דען די געביידע און ער האט געדראהט, דאס אויב מען וועט איהם נישט געבען קיין 500 זלאטיס, וועט ער מעלדען דער פאליציי וועגען פערברעכען.

דעמאלט זאלען די זעלבע האניגס זיך האבען פערשטענדיגט מיט די אויבענדערמאנטע פויערען, אז זיי זאלען אברוימען פון וועג דעם עדות פון זייער געמיינזאם פערברעכען.

די פויערען האבען פעליקסאווסקי'ן ארויסגע-נארט אין וואלד אריין און דארט איהם צרמארדעט אויף אזא בעסטיאלישען אופן.

די אויבענדערמאנטע פויערען צוזאמען מיט די ברידער שלמה דוד און גרשון האניג זיצען שוין אין תפיסה.

רעזאלוציעס פון צוזאמענפאהר פון „פאוושעכני“-לעהרער איז ווארשא.

אויפ'ן צוזאמענפאהר פון די „פאוושעכני“-לעהרער אי ווארשא זענען צווישען אנדערען אנגע-נומען געווארען פאלגענדע רעזאלוציעס:

פאדערען ביי דער רעגירונג, זי זאל אויס-בויען ענטשפרעכענדע געביידעס פאר די שולען פון יודישע קינדער; צו נעהמען יודישע לעהרער אויף די מלוכה'שע לעהרער-קורסען; די מלוכה זאל איבערנעהמען אין איהר רשות דאס פריוואטע שול-וועזען פון די נאציאנאלע מינדערהייטען; די מלוכה זאל עפענען פאר די מינדערהייטען אומזיסטע שו-לען אין דער אונטערריכט פון דער מוטער-שפראך פון קינד.

צו א גרויסער אבסטרוקציע איז געקומען בעת אפשטימען די פארשלאגען וועגען אמנעסטיע פאר פאליטישע פערברעכער און די פאדערונג צו בע-פרייען די מיטגלידער פון דער „הראמארא“. די מעהרהייט איז געשטאנען אויפ'ן שטאנדפונקט, אז דער פעראיין איז אנ'אפאליטישער און דעריבער דארף ער בעהאנדלען בלויז אזעלכע ענינים, וואס זענען פערבונדען דירעקט מיט שול-פראגען. די דערמאהנטע רעזאלוציעס זענען דעריבער אראפגע-נומען געווארען פון סדר-היום.

ביים צוטרעטען צו די וואהלען האט זיך א-רויסגעוויזען, אז עס זענען געשאפען געווארען 2 בלאקען: א לינקער פון „רויטע“, פועלי-ציון און „בונד“ און א צווייטער בלאק. וואס האט ארויסגע-רוקט דעם לאזונג פון „אחרות“ אין פעראיין. גע-וועהלט זענען געווארען פאלגענדע:

פרוי מייער, ביטלאוו, פריילין שפער, הירש-פינקעל, שווארץ (לארז). לאסקא (מלאווא), נאד-לער (אסטראלענקא), ווייס (לובלין), פיאנקא (מאַ-קוב), רעכטמאן (בענדין), א. קאגאן און טאבאקס-בלאט (לארז). אלס פרעזעס איז אויסגעוועהלט גע-ווארען ה' קראנענבערג.

דער לינקער בלאק האט בעקומען 4 מאנדא-טען און דער אחרות בלאק — 11.

איך קויף און פערקויף מעבעל
ריוואנעס, פעלצען, ניי-מאשינען, גארדעראבען, סאמא-ווארען א.ז.וו. און צאהל די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן נארוטאוויטשא 19 (דזיעלנא)
אין מעבעל-געוועלב, (פריוואט-וואוינונג שענקעוויטש 29)
ביי מיר איז שטענדיג דא פערשידענע גענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען. 918

Dr. med. St. Heinrich
POMORSKA 10, tel. 47-67.
ספעציאליסט פאר קינדער- און אינערע קראנקה. בעהאנדלונג מיט קינסטליכע בערגזון-בעשטראהלונגען (קווארץ-לאמפען). נעהמט אן פון 4—6 נאכמיטאג.

נור 1 רעקלאמע-חודש!
איך מאך דערמיט בעקאנט דאס געעהרטע פובליקום, אז נאך א גרינד-ליכען רעמאנט, האב איך ביי מיין קינסטלעריש-פאטאגראפישען אטעליר ערעפענט
א ספעציעלען פארטרעטען-אנשטאלט,
וואו עס ווערען אויסגעפערטיגט די שענסטע פארטרעטען לויט דער נייעסטער פאטא-טעכניק צו שטוינענד ביליגע פרייזען:
א פארטרעט 30 X 40 מיט פאספארטו און ראהם נור 13.50 זל.
„ „ 50 X 40 „ „ „ „ „ 20.—
די אויפנאהמען צו פארטרעטען ווערען געמאכט געצליך אומזיסט.
מיט אכטונג נוצט אויס די געלעגענהייט!
קונסט-פאטאגראפישער און פארטרעטען-אטעליער
„PARISIEN“ wł. H. Sroka
Łódź, Brzezińska 69. צופאהר מיט'ן טראמוואי נומ' 1.

LEKARZ-DENTYSTA צאהן-ארצט
St. GELBERG
זאכאדניא 15, טעל. 31-08
היילט נאך פערנאכלעסיגטע ציין און מונד-קראנקהייטן, [illegible] ציין, [illegible] קינסטליכע ציין. נעהמט אן פון 9—12 און פון 3—7 אין אוונד. [illegible]

עלטערען!
פאר 3 זלאטעס א וואך וועט געלערנט מיט קינ-דער דאס לערנען אין פאלקס-שולען: חומש, רש"י נ"ך משניות, גמרא יהדות היסטאריע, רעדען און שרייבען העברע-איש און יודישע בריה זעלבסט צוזאמענשטעלען דורכ'ן פראקטישען ארטאדאקסישען העברעאישען לעהרער י. ד. רא-זענפעלד, פלאץ וואלנאשטשי 6 קווער אפ. רעכטס 2 שט. בעט. ס'ווערען אויך אנגענומען אנפאנגער פון 5 יאהר אן א שטרענג רעליגיעזע ערציהונג! ערפאלג גאראנטירט!

לאָדז. 18 אַפּריל 1928.

„ניעער פאָלקסבלאַט“

לאָדז. 18 אַפּריל 1928

די 17-ער און 18-ער און די יודישע „סיים-קאָלאָ“.

פאַרמעל הייסט דאָס אַזוי: עס קען נישט געשאַפען ווערען קיין איינהייטליכע יודישע „קאָלאָ“ צוליב „אַנ'אָבער“.

גרינבוים האַלט, אַז די יודישע „קאָלאָ“ שטעהט נישט אין אָפּאָזיציע צו דער איצטיגער רעגירונג, האָט איהר געגעבען אַ דערויף אין דער פאָרם פון שטימען פאַר'ן בודזשעט-פּראָוויזאָריום, אַנערקענט, אַז די איצטיגע רעגירונג האָט פיל געטון פאַר די יודען, אָבער מיר דאַרפען פאָדערען, אַז אַלע יודישע פאָסטולאַטען זאָלען בעריקזיכטיגט ווערען און פון דעם זאָל זיין אָפּהענגיג די ווייטערדיגע סיים-פּאָליטיק פון יודישען „קאָלאָ“. דעפּ. רייך האַלט אויך דאָס אייגענע נאָר אָהן „אָבער“. דאָס הייסט: מיר דאַרפען טאַקע פאָדערען, אַז אַלע יודישע פאָסטולאַטען זאָלען בעריקזיכטיגט ווערען, נאָר מיר זאָגען פון פריהער אויס צו, אַז מיר וועלען נישט זיין אין אַלגעמיינע פראַגען אין דער אָפּאָזיציע צו דער איצטיגער רעגירונג.

דאָס, האָבען מיר געזאָגט, איז פאָרמעל. פּאַקטיש אָבער איז דער גאַנצער סכסוך אין „קאָלאָ“ ענטשטאַנען אויף ריין-פּערזענליכען באָדען צווישען די דעפּוטאַטען גרינבוים און רייך און איז נישט נאָר אַ רעזולטאַט פון דער אַלטער „אוגאָדא“-מאַכריי פון דעפּ. רייך, נאָר אויך פון די לעצטע וואַהלען, בעת וועלכע די ציוניסטען אַליין זענען געווען צוטיילט אויף 17-ער און 18-ער. איז די צוטיילונג ווייטער אַזוי געבליבען און בעת די דיסקוסיעס, וואָס ווערען געפיהרט אויפ'ן באָדען פון שאַפען אַ יודישע „קאָלאָ“ ווערען די דאָזיגע טערמינען נאָך עד-היום געברויכט און מיר האָבען לעת-עתּה צוויי יודישע סיים-קלובען: אַ קלוב פון 17-ער און אַ קלוב פון 18-ער.

ביז איצט האָבען מיר געמיינט, אַז אין פערשידענע יודישע קערפערשאַפטען קען נישט קומען צו קיין איינהייטליכע שטעלונג, ווייל דאָרט זענען פאַראַן „אגודה'ניקעס“, ציוניסטען, פאָלקיסטען, בונדיסטען און אַנדערע. איצט האָט מען זיך איבערצייגט, אַז ס'איז נישט אַזוי. די ציוניסטען אַליין האָבען זיך פערטיילט אויף 17-ער און 18-ער און דאָס אין אַזאַ קערפערשאַפט, וואָס איז נוגע די ברענענדסטע און לעבעדיגסטע אינטערעסען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

און לאָמיר שוין אפילו אָננעהמען אויף איין מינוט, אַז צווישען גרינבוים'ן און רייכ'ן זענען יאָ פערהאַן פאַקטישע און ווירקליכע חלוקי דעות — איז דאָך עפּיס אומעטום אויף דעם פערהאַן אַנ'עצה: די מעהרהייט דעצידירט. און צום גליק האָט דאָך די יודישע „קאָלאָ“ אַנ'אום-פּאָר דעפּוטאַטען און סענאַטאָרען און ס'מוז זיין אַ מעהרהייט פאַר אימיצענס געדאַנק אָדער שטעלונג. זענען מיר אָבער אין דער תקופה פון פערשידענע דיקטאַטורען און אויך די אָנפיהרער פון 17 און 18 האַלטען מעהר נישט פון דעמאָקראַטיע און מעהרהייט און זאָגען „אַזוי מוז זיין“. רעקאָמענדירט גרינבוים דעם דעפּוטאַט האַרטגלאַס אַלס „קאָלאָ“-פּרעזעס און זאָגט קאַטעגאָריש, אַז אַנדערש וועט דאָס נישט זיין, לאַכט זיך דעפּ. רייך אויס דערפון, און זאָגט, אַז פּרעזעס מוז זיין דוקא אַ גאַליציאַנער.

וואָלטען זיי דאָס געטון פאַר די וואַהלען, וואָלט דער וועהלער אויך געקענט נעהמען אַ וואָרט אין דער פּראַגע. האַלט עס אָבער שוין איצט נאָך די וואַהלען און די וועהלער פון 17 און 18 מוזען קוקען, פּלאַצען און שווייגען שטיל.

יער.

—:o:—

פעראייניגונג פון „שומרי-שבת“-פעראיינען.

בערלין. (יט"אַ). אַ גרופּע יודישע פּערזענליכקייטען אין דייטשלאַנד האָט גענומען אויף זיך די איניציאַטיוו צו שאַפען אַ פעראייניגונג פון אַלע „שומרי-שבת“-פעראיינען אין אַ וועלטליכען מאַסשטאַב. די איניציאַטיוו-גרופּע האָט זיך געשטעלט פאַר אַנ'אויפגאַבע צו בעלעבען און פערטיפען אין די ברייטסטע קרייזען פון יודענטום דעם געדאַנק פון קשור-שבת, ווי אויך צו געפינען די פּראַקטישע מיטלען, כּדי צו ערמעגליכען די ברייטע יודישע קרייזען אָבצוהיטען דעם געבאָט פון שבת-רוה. די איניציאַטאָרען האָבען אויך בדעה צו פיהרען אַ פּראָפּאַגאַנדע, וואָס זאָל פערגרעסערן די צאָהל אונטערנעהמונגען, וואָס היטען אָב דעם שבת-רוה.

סענסאַציאָנעלע שווינדעל-אַפערע

פון געוועזענעם אוקראַאינישען מיניסטער-פּרעזידענט.

ער האָט אויסגענאַרט ביי יודישע סוחרים 120000 דאָלאַר און איז נעלם געוואָרען.

די סוחרישע קרייזען אין לעמבערג שטעהען אונטערן איינדרוק פון אַ סקאַנדאַליעזער שווינדעל-אַפערע, וואָס איז אויסגעפיהרט געוואָרען נישט דורך קיין אַנדערען, ווי טאַקי דעם געוועזענעם פּרעמיער-מיניסטער פון דער אַזוי גערופענער, „מערב אוקראַאינישער רעפּובליק“, וועלכע איז ענטשטאַנען נאָך דער וועלט-מלחמה אויף אַ קורצער צייט אויפ'ן געביט פון מזרח-גאַליציען. דער נאָמען פון דר. איזידאָר האָלובאָוויטש, איז דאַמאָלס געווען ווייט און ברייט בעקאַנט אין קלענסטען שטעטעל פון גאַליציען. דר. האָלובאָוויטש איז געווען דער געוועלטיגער, דער האַר פון טויט און לעבען איבער די הונדערטער טויזענדער מזרח-גאַליצישע איינוואוינער.

נאָכדעם ווי די פּוילישע אַרמעע האָט איינגענומען מזרח-גאַליציען האָט דר. האָלובאָוויטש צוזאַמען מיט אַנדערע אוקראַאינישע פּאָליטיקער געמוזט אַנטלויפען קיין אויסלאַנד און האָט זיך אויף אַ צייט לאַנג בעזעצט אין דער טשעכאָסלאָוואַקיי. שפּעטער האָט זיך דר. האָלובאָוויטש אָנגעהויבען צו בעמיהען ביי דער פּוילישער רעגירונג, מען זאָל איהם דערלויבען צוריקצוקומען קיין פּוילען, ער האָט די דערלויבניש בעקומען און נאָך זיין צוריקקומען קיין לעמבערג האָט זיך דר. האָלובאָוויטש אָנגעהויבען אַקטיוו צו בעטייליגען אַלס איינער פון די פיהרער פון דער „אונדאָ“-פּאַרטיי אין גאַליציען.

באַלד נאָכדעם, ווי דר. האָלובאָוויטש איז צוריקגעקומען קיין גאַליציען האָט אויף זיך געצויגען די אַלגעמיינע אויפמערקזאַמקייט דער פאַקט, וואָס ער האָט זיך מיט אַמאָל געקויפט צוויי גיטער, פון וועלכע ער האָט איין גיט אינטאַבולירט אויפ'ן נאָמען פון זיין פרוי. מען האָט געוואוסט, אַז דר. האָלובאָוויטש האָט אויך פאַר דער מלחמה געהאַט אַ גוטע פּראַקטיק, אָבער יעדער האָט עס געהאַלטען פאַר אויסגעשלאָסען, אַז זיין אַדוואָקאַטור זאָל איהם ברענגען אַזעלכע הכנסות, דאָס ער זאָל זיך אַזש קאָנען קויפען גיטער. וואו האָלובאָוויטש האָט גענומען געלד אויף צו קויפען זיך אַזש צוויי גיטער — דאָס וועט שוין בלייבען אַ סוד פון דר. האָלובאָוויטש אַליין און פון דער דאַמאָלסדיגער „מערב-אוקראַאינישער רעגירונג“, אין וועלכער ער איז געווען דער ערשטער מיניסטער.

האָבענדיג צוויי גיטער האָט זיך אָבער דר. האָלובאָוויטש דאַמיט נישט צופרידען געשטעלט. ער האָט געשטרעבט צו פערמערען און האָט זיך גענומען פיהרען אַנדערע געשעפטען. ער האָט קודם כּל געקויפט אַ געוויסען אַנטייל אין באָריסלאווער נאַפט-גרובען. ער האָט זיך אָבער ביי דעם נאַפט-געשעפט אָבגענאַרט. האָט ער זיך געוואָרפען אויפ'ן געביט פון מסחר. אַלס געוועזענער פּרעמיער-מיניסטער האָט ער אין די ברייטעסטע סוחרים און אינדוסטריע-קרייזען געקאָנט געניסען נאָך מיט עטליכע יאָהר צוריק אַ גרויסען פערטרויען און זעהר בעקוועמע קרעדיטען. דר. האָלובאָוויטש איז געוואָרען אַ „זעה-הענדלער“ דאָס הייסט ער האָט געהאַנדעלט מיט אַלעם, וואָס ער האָט נאָר געזעהען און וואָס עס איז איהם נאָר אַריינגעפאַלען אין די הענד. ער האָט געהאַנדעלט מיט פּעסער, טשוועקעס, נאַפט-פּראָדוקטען, טעקסטיל-סחורה, אייזען, האָלץ, און וואָס נאָר אימיצער וויל. דער מסחר איז איהם לייכט אָנגעקומען. דער ה' מיניסטער-פּרעזידענט האָט געשריבען וועקסלען און האָט בעקומען סחורה וויפיל ער האָט נאָר געוואָלט. האָט זיך געמאַכט אַ סטאַגנאַציע, ראַן האָט עס אונזער סוחרישען מיניסטער ,נאָר ווייניג-וואָס גענאַרט. פאַר די סחורות האָט ער טאַקי בעצאָהלט מיט וועקסלען אויף גאַנצע 100 פּראָצענט, אָבער די סחורות האָט ער פערקויפט צו אַ פּרייז, וואָס ער האָט נאָר געקענט ערצילען. עס האָט זיך אַזוי אַרום אָפּט געמאַכט, אַז ד"ר האָלובאָוויטש האָט פערקויפט סחורות מיט 50 פּראָצענט בילינער ווי אַנדערע סוחרים, אַבי צו בעקומען אַביסעל מזומנים.

זיין אויסגעאייבטע „מיניסטאָרען-האַנד“ האָט געהאַלטען אין איין אונטערשרייבען וועקסלען און אחינו בני ישראל האָבען געהאַלטען אין איין אַ קעגענטראָגען סחורות און מזומן-געלד, וואָס האָט צוזאַמען אויסגעמאַכט שווערע טויזענדער דאָלאַרען. כּטייטש? ווער וועט דען עפּיס אָבזאָגען אַ קרעדיט אַ מיניסטער-פּרעזידענט אַליין?!

דאָס רעדעל האָט זיך געדרעהט, געדרעהט זיך אַזוי לאַנג ביז עס איז געקומען דער קראַך. די חובות פון דר. האָלובאָוויטש זענען ענדליך געוואָרען אַזוי גרויס, אַז ער האָט זיך מעהר נישט געקאָנט קיין עצה געבען און — האָט אָבגעשטעלט די צאָהלונגען.

מען קאָן זיך שוין לייכט פאָרשטעלען די פּאַניק-שטימונג, וואָס איז אויסגעבראָכען אין די ברייטעסטע קרייזען. עס האָט זיך מיט אַמאָל אַרויסגעוויזען, אַז דר. האָלובאָוויטש האָט גענומען געלד ביי וועמען עס האָט זיך געלאָזט און די צאָהל פון די געטראָפענע איז געווען אַ זעהר גרויסע — מייסטענס יודישע סוחרים. מען האָט גענומען אָפּשאַצען די חובות פון דר. האָלובאָוויטש און דאָ האָט מען פעסטגעשטעלט, אַז ער איז שולדיג געבליבען נישט מעהר ווי 120 טויזענד דאָלאַר, אויף וועלכע ער האָט געהאַט אַ רעקונג נאָר אין אַ זעהר קליינעם טייל.

מען האָט קודם אָנגעהויבען פערהאַנדלען מיט'ן „מיניסטער-פּרעזידענט“ וועגען אַ אויסגלייך אָבער ער האָט פאָרגעשלאָגען אַזאַ קליינע סומע, אַז די בעשעדיגטע גלויבינער האָבען געמוזט איבערגעבען דעם גאַנצען ענין צום געריכט. די פּראָקוראַטור האָט פערפיהרט געגען דר. האָלובאָוויטש אַ אויספאָרשונג פאַר בעטרוג.

עס איז כּדאַי צו בעמערקען, אַז דר. האָלובאָוויטש אַליין איז נישט דער הויפּט-שולדיגער אין דער דאָזיגער שווינדלערישער אַפערע. פיל מעהר שולדיג איז דאָ אַ קוזען פון דר. האָלובאָוויטש, אַ אינטימער פריינד פון האָלובאָוויטש'ס פרוי, וועלכער איז געווען אין די לעצטע יאָהרען דער בייזער גייסט פון האָלובאָוויטש'ס געשעפטען. דר. האָלובאָוויטש אַליין איז אַ פערזאָן מיט אַ שוואַכען ווילען, ער איז אַליין אָהן אַ ספּעציעלער איניציאַטיוו און צו אַלע געשעפטען האָט איהם געטריבען אָט דאָס טייערע קוזינדעל.

די סקאַנדאַל-אַפערע פון דר. האָלובאָוויטש האָט אַרויסגערופען אַ זעהר שווערען איינדרוק בעזונדערס אין די אוקראַאיניש-פּאָליטישע קרייזען, וואו מען שעהמט זיך ממש צו דערמאָהנען דעם נאָמען זיינעם.

*

ווי מיר ווערען געוואָהר אין דער לעצטער מינוט, איז דר. האָלובאָוויטש ערגיץ וואו פערשוואונדען און מען ווייסט נישט לעת עתּה, וואו ער האַלט זיך אויף.

פון טויט לעבעדיג.

אינטערעסאַנטע עקספּערימענטען פון אַ מאָסקווער פּראָפעסאָר.

מיט אַ קורצער צייט צוריק האָט דער בעקאַנטער פּראָפעסאָר פ. אַנדרעיעוו, געלייענט אין מאָסקווע א רעפעראַט וועגען דער מעגליכקייט צו מאַכען פון טויט לעבעדיג.

אַז מען קען מאַכען לעבעדיג איינצעלנע אברים פון נישט לאַנג-פערשטאָרבענע מענשען אָדער חיות, איז שוין אין דער וויסענשאַפט-וועלט קיין נייעס נישט; אָבער אַז מען זאָל קאָנען ווידער בעלעבען אַ געשטאָרבענעם אָרגאַניזם, אומקעהרען איהם צוריק די נשמה און אַזוי אַרום פערלענגערן זיין לעבען אויף אַנ'אונבעשטימטער צייט — איז טאַקע אַ וויכטיגע נייעס, וואָס קאָן פעראינטערעסירען די אַלע, וואָס לעבען אויף דער וועלט און וואָס ווילען דער עיקר, אויסלעבען אַלע זייערע הונדערט און צוואַנציג יאָהר.

די מעגליכקייט פון תחיה מתים זיין איז אָבער, ליידער, נישט חל אויף די זקנים, וועלכע שטאַרבען מיט דעם אַזוי גערופענעם „נאַטירליכען“ טויט, וואָס איז דער לאַנישער סוף פון יעטוועדען אָפּגעלעבטען לעבען.

אָבער די, וואָס שטאַרבען צוליב אַ וועלכער נישט איז קרענק, ד. ה. די, וואָס נייען, נעבעך, אַוועק פון דער וועלט פאַר דער צייט — אָט די קאָנען נאָך האָפען פון טויט לעבעדיג ווערען און פערבלייבען צווישען זייערע משפּחה-לייט און פריינט ביז ס'וועט נישט אָנקומען זייער „לאַנישער סוף“, ד. ה., דער נאַטירליכער טויט.

— וואָרום, וואָס איז אַזוינס טויט? — פרעגט דער פּראָפעסאָר.

— טויט, — זאָגט ער — איז אַ לאַנגוועריגער פּראָצעס פון אָפּשטאַרבענדיגע רויטע בלוט-קייקעלעך, פון אָפּשטאַרבענדיגער הויט, פון אָפּשטאַרבענדיגע בלוט-געפעסען א. אַז. וו. א. אַז. וו.

דער דאָזיגער שטענדיגער אָפּשטאַרבונגס-פּראָצעס קומט פאָר ביי יעטווידען בעל חי, אפילו בעת ער לעבט, נאָר כּל זמן ער איז געזונט און שטאַרק — איז ער בכח צו פערבייטען די אָפּשטאַרבענדיגע צעלען מיט נייע, פרישע און לעבענס-פעהיגע. בעת טויטערהייט ווערט שוין דאָס אונמעגליך.

דערמיט איז אָבער נישט געזאָגט געוואָרען, אַז ווען אַ בעל חי גיט אַ שטאַרב — שטאַרבען פּלוצלונג אָפּ אַלע זיינע אברים און נעפעסען, ס'איז פעסטגעשטעלט, אַז ביי יעטווידען געשטאָרבענעם אָרגאַניזם פערבלייבען נאָך ביז צו אַ געוויסער צייט סימנים אוּן זמגליכקייטען פון לעבען, והא ראיה, אַז איינצעלנע אברים פון אַ פרישען מת קאָ זמען ווידער בעלעבען און לאָזען פונקציאָנירען.

ס'איז שוין געלונגען דערצעהלט דער פּראָפעסאָר, צו בעלעבע זדאָס האַרץ, די נירען, דעם מאָגען און אַנדערע אברים פון פערשידענע געשטאָרבענע אָדער געטויטעטע חיות.

נאָך מעהר, ס'איז שוין אפילו געלונגען צו בעלעבען אַ גאַנצען אָפּגעשניטענעם קאָפּ פון אַ הונט. דער דאָזיגער צוריק-בעלעבטער קאָפּ, ווען מען פלעגט איהם אָנרופען מיט'ן נאָמען — פלעגט ער דרייען די אויגען אין יענער ריכטונג פון וואַנען מען האָט איהם גערופען.

ס'איז אויך שוין ניט איינמאָל געלונגען צו בעלעבען מענשליכע אברים און אַפילו הערצער.

אַנדערע אברים. בלייבען לעבען אַ גאַנץ היבשע צייט נאָכ'ן טויט.

אַזוי, למשל, האָט מען ביי איינעם א מת אַ חודש נאָכ'ן טויט אַרונטערגענומען די פינגער און זיי געמאַכט לעבעדיג. ביי געוויסע עקספּערימענטען פלעגען זיי (די פינגער) אָנהויבען שוויצען און אַרויסווייזען געוויסע לעבענס-סימנים.

די דאָזיגע תחית-המתים - מעגליכקייטען זענען זעהר וויכטיג פאַר די, וואָס שטאַרבען פּלוצלונג פון אַ האַרץ-פעהלער.

וויבאַלד דער גאַנצער אָרגאַניזם פונ'ם האַרץ-ליידענדיגען איז געווען נאָך גענוג געזונט און לעבענספעהיג -- וועט נויטיג זיין נאָך צו בעלעבען זיין האַרץ און במילא וועט שוין לעבעדיג ווערען דער גאַנצער מענש.

לעבעדיג צו מאַכען חיות איז שוין נישט איינמאָל געלונגען.

אָט, למשל, דערצעהלט דער פּראָפעסאָר, האָט מען גענומען אַ הונט, איהם אָפּגעסמ'ט מיט גרויסע פּאָרציעס ניפט, פון וואָס ער איז געבליבען טויט, ווי אַלע אַנדערע טויטע.

ערשט אין 5 אָדער 10 מינוט אַרום האָט מען איהם ווידער לעבעדיג געמאַכט און דער הונט האָט אָפּגעלעבט בשלום נאָך גאַנצע עטליכע יאָהר.

די זעלבינע עקספּערימענטען קאָן מען מאַכען נישט נאָר אויף חיות, וואָס מען טויט זיי בכיון אָפּ צוליב דעם, נאָר אויך אויף חיות, וואָס שטאַרבען צוליב אַ וועלכער נישט איז אויסגעוועהנליכער קרענק, ווי ריפּטעריס און אַנדערע.

עס זענען שוין אפילו געווען פאַלען, ווען מ'האָט פערשידענע חיות צוויי מאָל אָפּגעטויט און צוויי מאָל ווידער לעבעדיג געמאַכט.

פון דעם אַלעם איז געדרונגען, אַז דער טויט איז נישט קיין פּלוצלינגדיגע דערשיינונג, נאָך אַ לאַנג-דויערענדיגער פּראָצעס, ביי וועלכען דאָס אויפהערען אָטעמען און דאָס אָפּשטעלען זיך פונ'ם האַרץ בעטייט נאָך נישט, אַז דער אָדער יענער אָרגאַניזם איז שוין לחלוטין טויט.

דאָס אָפּשטעלען זיך פונ'ם האַרץ בעדייט, אַז עס איז געוואָרען איבערגעלאָדען מיט פערשידענע ניפטען און ווען מ'זאָל עס בעפרייען פון די ניפטען — הויבט עס אָן ווידער צו קלאַפּען און בעוועגען זיך.

אַזוי האָט פעסטגעשטעלט די וויסענשאַפט און וויבאַלד אַזוי — וועלען מיר נאָך איינגיכען דערלעבען די צייט, ווען מ'וועט ביי אַ פריהצייטיגען נעשטאָרבענעם מענשען קאָנען ווידער גוטמאַכען דעם אָדער יענעם וויכטיגען אבר, וואָס האָט אויפגעהערט צו פונקציאָנירען און לאָזען דעם מענשען ווידער אין בעוועגונג, ווי מען לאָזט אין בעוועגונג א קאַליע-געוואָרענע מאַשין, נאָכדעם, ווי מ'האָט אַנ'אַלטע, אָפּגעניצטע שרויף פערביטען מיט אַ נייער.

ס'איז שוין נישט איינמאָל געלונגען צו בעלעבען טויט-געבוירענע קינדער און ס'האָט שוין נישט איינמאָל פּאַסירט, אַז טויטע זענען ביים פּאַלמעסען ווידער לעבעדיג געוואָרען.

קורץ און גוט, עס עפענען זיך פאַר אונז וואונדערבאַרע פּערספּעקטיווען און דאָס איינציגע, וואָס אונז, לעבעדיגע, בלייבט איבער צו טון — איז נישט צו דערפיהרען אונזער לעבען ביז דעם „לאַנישען“ סוף זיינעם, ד. ה. ביז צום נאַטירליכען טויט פון זקנות, ווען קיין שום תחית-המתים-פּעולה וועט שוין אונז נישט קאָנען אָפּראַטעווען...

ס'איז דאָ נאָך אַ נייער מיטעל, ווי אַזוי דאָס לעבען צו פערלענגערן און דאָס איז — רעוואָלוציע...

אַזוי, יעדענפאַלס, דערצעהלט אונז די מעדיצינישע סטאַטיסטיק פון סאָוויעט-רוסלאַנד.

זי ברענגט אונז ציפערען, וואָס בעווייזען, אַז אין דעם איצטיגען (סאָוויעטישען) רוסלאַנד שטאַרבט

(ענדע—זעה 7-טע זייט)

לאדז

18 אפריל 1928

דאס לאדזער לעבען

לאדז

18 אפריל 1928

18 מיטוואך כח ניסן תרפ"ח	אפריל זון-אויפגאנג 5.48 זון-אונטערגאנג 5.45 רעגג פון

ערמארדעט און בערויבט א יודישע פרוי.

נעכטען ארום 11 א זייגער פארמיטאג איז אויף אלעקסאנדראווסקא גאס 35 געשעהן א שרעקליך און שוידערהאפט פערברעכען, וועלכעס דאס אויפגערודערט נישט-נאר די געגענד פון אלטשטאט און באלוט, נאר אויך אין דער גאנצער שטאט, אין מיטען העלען טאג איז אין איהר איינענער וואוינונג דערמארדעט געווארען די 28-יעהריגע פרוי חוה כיימאוויטש. אונזער מיטארבייטער האט זיך אויפ'ן ארט פון דער שוידערליכער געשעהעניש דערוואוסט פאלגענדע פרטים: דער פראנט פון אלעקסאנדראווסקא 35 בעשטעהט פון א קליין איינשטאקיג הייזעל מיט א צווייטען שטאק, וועלכער איז געמאכט פון א בוידעם, אויף דעם ראָזיגען צווייטען שטאק געפינען זיך עטליכע שטיבלעך, צווי מעטער די לענג, אין איינעם פון די ראָזיגע שטיבלעך וואוינט דער באלען-פאקער אליהו כיימאוויטש מיט זיין פרוי חוה. א חוץ דעם וואס כיימאוויטש אליין האט געארבייט אין א התער עקספעדיציע-פירמע אלס באלען-פאקער, האט אויך די 28-יעהריגע חוה געהאנדעלט אלס „אפצעגערין", דאס הייסט זי האט ארויסגעבארגט קליינע סומען געלד אויף ראטען-אפצאהלונגען, דאס פאר-פאלק כיימאוויטש האט נעוואמעלט א גראשען צו א גראשען, כדי זיך ארויסצוציהען פון דעם קליינעם, נאסען און שמוציגען בוידעם-שטיבעל און קומען צו א שטיקעל לייטישע דירה. וועגען דעם האבען געוואוסט אלע שכנים און ס'איז אפילו ארומגעגאנגען א קלאנג, אז די פרוי חוה כיימאוויטש האט עטליכע הונדערט דאלאר.

נעכטען אינדערפריה איז אליהו כיימאוויטש ווי געווענליך אוועק צו דער ארבייט און זיין פרוי איז געבליבען אין דערהיים, זי איז אראפגעגאנגען אין געוועלב עפעס איינקויפען. דאס איז געווען ארום 10 א זייגער אינדערפריה, דאן איז צו דער פרוי חוה געקומען איהרס א שוועסטער, כדי נעהמען ביי איהר די וועש צום וואשען, ווייל ביי

די כיימאוויטשעס אינדערהיים האט מען צוליב דער קליינקייט פון שטיבעל נישט געקענט וואשען די וועש. דאס פעקעל וועש איז געווען צו שווער און פרוי כיימאוויטשעס שוועסטער האט געמאכט דערפון צוויי פעקלעך, מיט איינעם איז זי גלייך אוועק א היים אויף בושעושינער גאס און האט באלד געדארפט קומען נאך דעם צווייטען פעקעל. ארום האלב עלף האט חוה'ס שוועסטער געשיקט נאכ'ן צווייטען פעקעל וועש איהרס א 12-יעריג יונגעל, דאס יונגעל האט אבער געטראפען די טיר פון די כיימאוויטשעס פערמאכט, ער האט עטליכע מינוט געקלאפט און ווען קיינער האט איהם נישט געעפענט איז ער אוועק א היים און דערצעהלט זיין מוטער, אז די טיר פון דער מוהמע איז פערשלאסען. דאן איז דער פרוי כיימאוויטש'עס שוועסטער אליין אוועק נאך דעם צווייטען פעקעל וועש, די טיר איז שוין געווען נישט פערשלאסען און זי איז אריין אין צימער. זי האט זיך אבער גלייך צוריקגעצויגען און האט געמאכט א שרעקליכען געוואלד, זי האט דערזעהען איהר שוועסטער די פרוי חוה כיימאוויטש ליגען אויף דער פאדלאגע אין א קאלוזשע בלוט. לכתחילה האט זי געמיינט, אז איהר שוועסטער האט גע'חלשט, נאר ווען אויף דעם גרויסען אלארם זענען זיך צונויפגעלאפען די שכנים האט מען זיך ערשט דערוואוסט וועגען דער שרעקליכער געשעהעניש. די פרוי איז געלעגען א טויטע מיט פיל טיפע וואונדען פון מעסער און טעמפען געוועהר. מ'האט תיכף אלארמירט די פאגאטאוויע, וועלכע האט נאר געקענט קאנסטאטירען דעם טויט, דער פאליציי-קאמיסאריאט, וועלכער האט רעלעגירט אויפ'ן ארט פון דעם מארד עטליכע פאליציאנטען, האט תיכף זיך פערבונדען מיט'ן אויספארשונגס-אמט און אויפן ארט זענען גלייך אנגעקומען דער אויבער-קאמיסאר וויער, קאמענדאנט אינספעקטאר ניערושעלסקי און עטליכע בעאמטע. די ערשטע אויספארשונג, וועלכע איז געפיהרט געווארען, האט גארנישט געקענט פעסטשטעלען, ס'איז געווען ממש וואונדערבאר, אז פון די 12 וואוינונגען וואס געפינען זיך געריכט ארום דער וואוינונג פון די כיימאוויטשעס האט מען גאר נישט געהערט און קיינעם נישט געזעהען אריינגעהען און נישט ארויסגעהען.

נאך א גענויער אונטערזוכונג פון דער געריכטס- און פאליציאישער מאכט האט מען דעם טויטען קערפער פון דער ערמארדעטער פרוי כיימאוויטש אפגעפיהרט אין פראזעקטאריום.

די פאליציי האט ארעסטירט עטליכע פערזאן, צווישען די שכנים און בעקאנטע פון כיימאוויטשען, צוליב דער טובה פון דער אויספארשונג ווערט אלץ דערוייל געהאלטען בסוד.

צווישען די שכנים געהען ארום פערשידענע השערות וועגען דעם מארד, מ'האלט, אז די מערדער זענען געווען בעקאנטע, פרוי כיימאוויטש איז צוליב דעם נישט געווען איבערראשט פון זייער בעזוך און האט נישט געמאכט קיין אלארם, בשעת'ן דעם געשפרעך האבען זיי די פרוי דערמארדעט און זענען רוהיג אוועק. מ'האלט אויך, אז בעת דאס יונגעל איז געקומען נאך דעם פעקעל וועש און האט געטראפען די טיר פערשלאסען זענען טאקע די מערדער געווען אינוועניג און האבען זיך נעהאט פערשלאסען.

אנדערע ווידער האלטען, אז נאר דו די מערדער זענען אריין אין צימער האבען זיי דער פרוי פערשטאפט דאס מויל, כדי זי זאל נישט קענען שרייען און זי דערמארדעט. איינס איז אבער אהן ספק, אז מ'האט דא צו טון מיט א רויב-אנפאל, חיפיל געלד אדער חפצים מ'האט דער פרוי צוגענומען איז נאך נישט פעוואוסט.

נעכטען נאכמיטאג איז דער מאן פון דער ערמארדעטער ארויסגערופען געווארען אין דער פאליציי אויף אנ'אויספארשונג.

בלוטיגער אנפאל אויף א פאליציאנט.

(—) נעכטען ארום 5 א זייגער פארטאג איז אויף עק בושעושינער און מלינארסקא, בעת ערפילען זיינע דינסט-פליכט דערשאסען געווארען דער פאליציאנט יאן קאפאניא.

דער מארד איז פארגעקומען ביי פאלגענדע אומשטענדען: דער פאליציאנט נומער 777 פון דריטען קאמיסאריאט יאן קאפאניא, האט נעכטען ביינאכט געהאט דינסט אויף בושעושינער גאס. ארום 5 א זייגער האט דער פאליציאנט געזעהען אז פון קאשטשעלני פלאץ פאהרט אין דער ריכטונג פון בושעושינער גאס א דראזשקע, אין וועלכער עס זענען געזעסען דריי פערדעכטיגע פערזאנען, אויף דער דראזשקע זענען אויך געלעגען צוויי זעק מיט אנ'אונבעוואוסטען אינהאלט. דער פאליציאנט, זייענדיג איבערצייגט, אז דאס פאהרען גנבים מיט א גנבה, האט בעפוילען דער דראזשקע זיך אפצושטעלען, דאן האט ער געהייסען די פאסאזשירען ארויסגעהען פון דער דראזשקע און מיטגעהען מיט זיך אין קאמיסאריאט. די פאסאזשירען זענען טאקע ארויס פון דער דראזשקע, נאר פלוצים האט איינער פון זיי ארויסגעכאפט א רעוואלווער און דריי מאל אויסגעשאסען אויף דעם פאליציאנט, וועלכער איז געפאלען א שווער פערוואונדעטער אויפ'ן גאס. די אנפאלער זענען עטלאפען אין דער ריכטונג פון בושעושינער גאס. דער דראזשקאזש איז גלייך א וועק אין דריטען קאמיסאריאט און געמאלדען וועגען דעם גאנצען פארפאל. א גרעסערע אפטיילונג איז גלייך געקומען אויפ'ן ארט פון געשעהעניש, אוועקגעפיהרט דעם פערוואונדעטען אין קאמיסאריאט, וואוהין ס'איז ארויסגערופען געווארען די פאגאטאוויע, דער דאקטאר האט פעסטגעשטעלט עטליכע ערנסטע וואונדען און דעם געשאסענעם אפגעפיהרט אין שפיטאל אויף דרעוונאווסקא-גאס.

וועגען דעם פאליציאנטען-מארד איז גלייך מיטגעטיילט געווארען דעם אויספארשונגס-אמט, וועלכער האט תיכף אנגעהויבען אנ'ענערגישע אויספארשונג. די פאליציי איז שוין אויף די שפורען פון די באנדיטען. עס זענען ארעסטירט געווארען א רייה פערדעכטיגע פערזאנען.

שטרייק אין אלברעכטס-פאבריק.

(—) אין דער פירמע קאמפ און אלברעכט (זשעראמסקא גאס 129) האבען נעכטען פערשטרייקט 1200 ארבייטער, צוליב דעם, וואס די דירעקציע האט אפגעזאגט, אהן קינדיגונג דעם ארבייטער-דעלעגאט, קאטליצקי.

אין דער פאבריק ארבייטען וועבערינס אויף צוויי און אויף פיער שטוהל. מיט א פאר טאג צוריק איז קראנק געווארען א וועבערין; איהר מוטער האט זי גענומען פערטרעטען אזוי, אז עס איהר אויסגעקומען צו ארבייטען אויף 6 מאשינען. זי האט די ארבייט נישט געקענט אויספיהרען, כאטש עס האט איהר מיטגעהאלפען דער מייסטער. די ארבייטער האבען זיך געווענדעט צו דער ארבייטערינס מוטער זי זאל זיך פון דער פערטרעטונג אפזאגען, ווייל די דירעקציע קען נאך מיינען, אז אנ' ארבייטער קען ארבייטען אויף זעקס מאשינען. וועגען דעם האט אויך אינטערווענירט דער ארבייטער-דעלעגאט. די דירעקציע האט אפגעזאגט דעם דעלעגאט, ווייל, ווי עס האט ערקלערט די דירעקציע, אז ער האט אנגעווענדעט טעראר, בנוגע דער ארבייטערין, וועלכע האט געוואלט ארבייטען אויף אלע זעקס שטוהלען.

עס האט זיך זייי פערגלוסט א הוליע-טוז ביינאכט אין גאס.

זייט וועלט איז וועלט און פריזיוו איז פריזיוו שוין פערהאן אזא מנהג, אז די יונגע רעקרוטלעך מאכען זיך „א ביסעל פריילעך".

קיין גרויסע זיבען זאכען קומען געוועהנליך דאמאל נישט פאר, יונגווארג לאזט זיך ארויס אויפ'ן מארק מיט א הילכיג זמר'ל, מ'געט א פערקאטשע די פאלעס און א שפיל אויף די אמת'ע „מאזורקע", אדער „פאלקע" און, אז נאך דער שמחה פליהען א ביסעל שכנישע שייבען פון די פענסטער, אדער איטלעכער פערבייגעהער כאפט צופעליג אין זייט א פאר דזשוכעס איז וואס?

אזוי פיהרט זיך שוין פון קדמונים און אזוי האט זיך געפיהרט אויך בעת'ן לעצטען פאבאר, חברה יונגווארג האבען זיך אין ערגיץ אין א קנייפע אויף פרושענדזעלניאנא גוט אנגעשפרייטעוועט און מיט א "קאצען-מוזיק" זיך געלאזט שפעט ביינאכט אויף פרושעיאזד „ווילען" דעם פערשלאפענעם און פערגעניצטען עולם.

דער דאזיגער אריגינעלער „נאכט-קאנצערט" איז פון מוזיק איינציגווייז אריבער אין געזאנג, טענץ און שפעטער האט ער זיך פערוואנדעלט אין פערשידענע ספארט-אטראקציעס אזוי, אז ביים רוג קילינסקיעגא, האבען זיך די ווייסע חברה'ניקעס גענומען פייטען, ווי די אמת'ע טשעמפיאנען.

די פראפעסיאנעלע סקאנדאליסטען — פארדאן ספארטיסטען, האבען אריינגעצויגען אין רינג-קאמף אויך אמאטארען פון די פערבייגעהער און אפילו פאליציאנטען.

ס'איז ענטשטאנען א גרויסע אוואנטורע, וועלכע ס'איז קוים געלונגען די אנגעלאפענע פאליציי, מיט דער הילף פון די פערבייגעהער צו ליקווידירען.

פון דער פריילעכער קאמפאניע, צווישען וועלכער ס'האבען זיך געפונען נישט ווייניג פרויען און אויך אזעלכע פערזאנען, וואס האבען מיט'ן פאבאר אייגענטליך געהאט א קנאפען שייכות זענען פערהאלטען געווארען ס"ה 4 פערזאן און געגען זיי איז צוזאמענגעשטעלט געווארען א פראטאקאל.

אנומעלט איז אין פרידענס-געריכט פארגעקומען דער דאזיגער פראצעס. אויף דער געריכטס-פערהאנדלונג האבען זיך געשטעלט גאר טשארנעצקי און קוכארסקי די איבריגע 2 האט מען נישט געקאנט אויסגעפונען און זיי דערלאנגען געריכטס-אוויזאציעס.

דער פראצעס איז דעריבער אויסגעטיילט געווארען און איז פארגעקומען בלויז געגען די ערשטע 2. נישט קוקענדיג דערויף, וואס זיי האבען געפרובט ארויפצעווארפען די גאנצע שולד אויף זייערע 2 אפוועזענדע קאלעגען, האט דער ריכטער טום פונדעסטוועגען יעדען פון זיי פערמשפט צו 7 טעג אומבעדינגטען ארעסט.

„ארדט"
זאכאדניא 43.
ארטיסטישער רעווי און קאמער-טעאטער
אונטער דער לייטונג מ. בראדערזאן

היינט, מיטוואך — 1 פארשטעלונג:
אנהויב 9.30 אין אווענד

שנים עשר מי יודע?

1. פסח	7. סאלעם אלייקום
2. סקעטש	8. ישוב'ניקעס
3. קיישלען	9. נאך דער חופה
4. לופט-פליהער	10. חסידישער טאנץ
5. זייגערל	11. מאביליזאציע
6. מלוה מלכה	12. בעקערלעך.

בילעטען צו בעקומען פון 6 א זייגער.

נעכטיגער שניי-זאוויערוכע.

איבערגעריסען די טעלעפאן-פערבינדונג מיט אנדערע שטעדט.

דער נעכטיגער מיטען-אפריל-טאג האט דא אויסגעזעהען, ווי א מיטען יאנואר-טאג: ווייס די דעכער, ווייס אומעטום — א שליט-וועג! עס האט געשיט און געשיט דער שניי און געדרעהט די זאוויערוכע.

דער ווינטערדיגער וועטער האט אויך מיטגעבראכט גאר ווינטערדיגע פאלגען: די טעלעפאן-ליניעס צווישען די שטעט אפילו מיט ווארשא זענען בעשעדיגט געווארען און אויך די באהן-קאמוניקאציע איז געשטערט געווארען, אזוי, אז איינינגע צוגען האבען פערשפעטיגט.

(ב) צוליב דעם שניי און דער זאוויערוכע זענען נעכטען איבערגעריסען געווארען די עפענטליכע ארבייטען.

די ארבייטער, וועלכע זענען אינדערפריה געקומען צו דער ארבייט, זענען געשטאנען און געווארט, אז עס זאל זיך ענדערען דאס וועטער, זיי האבען זיך אבער נישט דערווארט און האבען געמוזט א היים געהען.

די טראמוואיען האבען אויך נישט קורסירט רעגולער, צוליב דעם, וואס דער שניי האט פערשיט די שינעס און מען האט געמוזט אויף פיל ערטער די שינעס ספעציעל רייניגען.

צוליב די שנייען, וואס זענען געפאלען אין משך פון גאנצען טאג, איז איבערגעריסען געווארען די טעלעפאן-פערבינדונג צווישען לאדז און ווארשא און אנדערע וויכטיגסטע צענטערען פון לאנד, ווי קראקא, פאזען, קאטאוויץ א. א.

פערד-קאנטראלעס.

צו די קאנטראלעס פון פערד וואס זענען געבוירען אין 1924 י. און פריהער דארפען זיך צושטעלען:

פערד-בעזיצער, וועלכע וואוינען אין ערשטען פאליציי קאמיסאריאט און וואס זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן אויף .M. Ł. L. Kz. — Kl און O, .N דארפען היינט, 8 א זייגער אינדערפריה זיך צושטעלען מיט די פערד אויפ'ן פלאץ ביי נארוטאוויטש רוג טראמוואיאווא.

מארגען דאנערשטאג ד. 19 דארפען זיך מיט די פערד צושטעלען אויפ'ן זעלבען ארט די איינוואוינער פון 1 פאליציי קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען אויף .Z. W. T. S. R. P

א נייע ישיבה

די ווארשאווער ישיבה פון ראדזימינער רבי האט אין לאדז געעפענט אנ'אפטיילונג אויף נאוואמיעיסקא 4.

פון דער קולטור-קאמיסיע

ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

זונטאג איז פארגעקומען א זיצונג פון דער קולטור-קאמיסיע ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אונטער'ן פארזיץ פון ה' לימאן. עס איז ארומגערעדט געווארען דאס ארבייטס-פראגראם פון דער קאמיסיע און עס זענען בעשטימט געווארען די ריכטליניען פאר דער ווייטערדיגער טעטיגקייט. עס איז בעשלאסען געווארען: 1) צו רעארגאניזירען און פערפולקומען די העברעאישע ביבליאטעק „עבריה", וועלכע עקזיסטירט ביי דער ארגאניזאציע און זיך בעמיהען ווי ווייט מעגליך פערגרעסערען די צאהל לעזער. 2) עפענען א שטענדיגען לעזע-זאל אין לאקאל פון דער ארגאניזאציע, וואו מען וועט בעקומען צו לעזען פערשידענע פעריאדישע ציוניסטישע און ארץ-ישראל אויסגאבען אין דער העברעאישער און אנדערע שפראכען און 3) איינארדנען סיסטעמאטישע פארלעזונגען און שיחות.

די קולטור-קאמיסיע צוזאמען מיט דער קאמיסיע פאר ציוניסטישע אויפקלערונגס-ארבייט האט אויך בעשלאסען איינצוארדנען א רייה פערזאמלונגען אויף ציוניסטישע און ליטעראַרישע טעמען. די ערשטע פערזאמלונג פון דעם מין וועט פארקומען היינטיגען שבת. עס וועלען רעפערירען: דעפ. ד"ר ראזענבלאט, רעד. י. אונגער און ה' מ. לימאן.

צום דאָקטוירים - צוזאַמענפאָהר,

(ם) אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם דאָקטוירים-צוזאַמענפאָהר, וועלכער דאַרף פאָרקומען אין לאָדז און וואַרשאַ פאַרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון די רעלעגאַטען פונ׳ם אָרגאַניזיר-קאָמיטעט.

עס איז בעשלאָסען געוואָרען צו בעשטימען דעם טערמין פון דעם צוזאַמענפאָהר אויף זונטאָג, דעם 17-טען יוני.

אויף דער קאָנפערענץ איז אויך בעשלאָסען געוואָרען איינצולאַדען: דעם דאָקטאָר ברונער, פּראָפעסאָר אָרלאָווסקי, פּראָפ. סאַחיצקי, לאַחניק קאָראַלעווסקי, ד״ר קוניצקי פון קראָקאָ, ד״ר וואַוואַרסקי, ד״ר דאָבּראַטשינסקי, ד״ר יאַקימיאַק, ד״ר ליפּינסקי פון לעמבערג, ד״ר פּשיוויערטשעווסקי און סיקאָרסקי פון סאַנאַטאָרען רעפּאַרטאַמענט ביים אינערן-מיניסטעריום, אויך די דויעקאַנען פון די היילאַפּטיילונגען.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען.

מ. ליפּיעץ (פּיעטריקאָווער 133) ה׳ מיללער (פּיעטריקאָווער 46) וו. גראַשקאָווסקא (קאָנסטאַנטינאָווסקא 15) א. פּערעלמאַן (ציגעל-גאַס 64) נ. ניעוויאַראָווסקי (אַלעקסאַנדראָווסקא 37) ס. יאַנקעלעוויטש (אַלט שטאָט 9).

אַ ציגיינער זאָל האָבען ערמאָרדעט אַ לאָדזער יודישען סוחר.

מיט איינינע טעג צוריק איז אין וואַרשא אויף דער באַהן-סטאַנציע וואַרשא — פּראַגא אָנגעקומען אַ טאַבאָר רומענישע ציגיינער.

נעכטען פריה האָט זיך איינער פון די יונגע ציגיינערינס געווענדט צום קאָמיסאַר אויף דער סטאַציע און ענטדעקט, אַז איהר מאַן טאָמאַ מיכיי, האָט אין לאָדז ערמאָרדעט אַ יודישען סוחר. דעם ציגיינער האָט מען באַלד פערהאַלטען און איבערגעפיהרט אין אויספאָרשונגס-אַמט.

דער אַרעסטירטער ציגיינער האָט אָבער אָבּגעלייקענט די זאַך, טענהנדיג, אַז זיין יונג ווייבעל האָט אויף איהם אויסגעטראַכט אַ בלבול, אַלס נקמה דערפאַר, וואָס ער האָט זי געשלאָגען.

אַרום דער זאַך ווערט געפיהרט אַנ׳אויספאָרשונג.

„צו אַ יודיש-לאַנד".

פאָרלעזונג פון ה׳ זרבבל.

(—) שבת פארמיטאָג קומט פאָר אין זאַל „פיל האַרמאָניע" אַ זעהר אינטערעסאַנטע פאָרלעזונג פון בעקאַנטען רעדנער און אַרבייטער-טוער זרבבל אויף ד. ט. „צו אַ יודיש לאַנד".

בעת דער דאָזיגער פאָרלעזונג וועט דער פּרעלעגענט אַרומרעדען די גאַנצע ענטוויקלונג פון טעריטאָריאַליזם ביז איצט. די פערשידענע יודישע קאָלאָניזאַציעס. די קרים-קאָלאָניזאַציע דער נייעס סער פּראָיעקט וועגען דער קאָלאָניזאַציע פון בי-ראָ-בידזשאַן און פּאַלעסטינאַ.

פון געריכט.

פּראָצעס וועגען היפּאָטעק.

דער לאָדזער אַדוואָקאַט י. ל. האָט זיך געווענדעט צום קרייז-געריכט מיט אַ פאָדערונג, אַז אויפן פּרייעם אָרט פון דער היפּאָטעק אין אַ וואוינונגס-הויז זאָל צוריקגעשטעלט ווערען אַ היפּאָטעק-חוב פון 15,000 רובל. דער ענין איז פאַלגענדער: פאַרן קריג איז אויף דער היפּאָטעק פונ׳ם הויז געשטאַנען אַ פּריוואַט-חוב פון 15,000 רובל, וואָס די פאַמיליע יאַסק. האָט געבאָרגט ביי אַ געוויסען ר. ב. דערביי האָט די לאָדזער קרעדיט-געזעלשאַפט געהאַט די ערשטע היפּאָטעק. די יאַסקי׳ס האָבען דאָס הויז פערקויפט און דער נייער אייגענטימער האָט גענומען אַ הלואה אין קרעדיט-געזעלשאַפט און האָט מיט דעם בעצאָהלט דעם חוב ר. ב. רעכענענדיג די מאַרקען-פאַנדבריף פון דער קרעדיט-געזעלשאַפט צו 2,16 פאַר אַ רובל. ר. ב. איז אויסגעשטראָכען געוואָרען פון דער היפּאָטעק אַלס קרעדיטאָר.

ר. ב. האָט אָבער די 15,000 רובל נישט אָנגענומען און די פאַנדבריף זענען געבליבען ליגען אין דעפּאָזיט.

דאָס קרייז-געריכט האָט אָנערקענט די אָנקלאַגע און האָט נע׳פּסקנט איינצושרייבען די 15,000 רובל אין היפּאָטעק לטובת ר. ב.

דער נייער הויז-בעזיצער האָט אַנגענעבען אַן אַפּעלאַציע אין וואַרשאַ. דער אַפּעלאַציע-געריכט האָט דעם אורטייל בעשטעטיגט.

Dr. Med. I. WEINBERG

Cegielniana 47, tel. 26-02.

מינערליכע קראַנקהייטען, ספּעציעל פאַר לונגען- און האַרץ-קראַנקהייטען, בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג-זון. נעמט אָן אין לעטשניצע, נאַרושער 27 פון 6—7. אין דערהיים פון 3—5 נאַכם.

Dr. RÓŻANER

ספּעציאַליסט פאַר הויט-, ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוועכע.

היילונג: מיט קוואַרץ-שטראַהלען און דיאַטערמיע

Dzielna 9 (Narutowicza), tel. 28-98.

נעמט אָן פון 8—10 און 5—8, פרויען פון 3—4

וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

האַנדעלס-לאַגע אין לאָדז.

אויפ׳ן

לאָדזער טעקסטיל-מאַרק

איז די לעצטע צייט געווען שטיל — ס׳איז געווען פאַר יו״ט. האַנדעל-טראַנזאַקציעס, אפילו אין הורט זענען געמאַכט געוואָרען זעהר וועניג. קנאַפּ האָט מען געלייזט אין דעטאַיל, אָבער די ערוואַרטונגען פון די דעטאַליסטען, האָבען זיך נישט ערפילט, אַזוי, ווי זיי האָבען עס ערוואַרט אויף פאַר יו״ט. די צאָהלונגס-בעדינגונגען האָבען זיך אין דער בוימוואָל - בראַנזשע נישט געענדערט. קיין מזומן האָט מען פאַר די אויגען נישט געזעהען און וועקסלען האָט מען געשריבען שוין אויף אָקטאָבער און אפילו אויף נאָוועמבער. די פּערספּעקטיווען זענען אויך נישט קיין גלענצענדע. אַ גרויסע רומענישע פירמע האָט באַנקראָטירט, און האָט דערביי אָנגעריהרט פיל לאָדזער פירמעס. די לאַגע אין רומעניען איז איצט איבערהויפּט נישט קיין גלענצענדע. מ׳ערוואַרט דאָרט פיל באַנקראָטען און אַזוי ווי רומעניען איז ביז איצט געווען אַ וויכטיגער אָבנעהמער פון די לאָדזער טעקסטיל-סחורות, וועט זיך דער דאָזיגער אומשטאַנד זיכער ביי אונז אָבּרופען.

אמת, אונזערע זומער-סחורות האָבען קיין גרויסען אָבגאַנג קיין רומעניען נישט געהאַט, ווייל זיי האָבען דאָרט נישט אויסגעהאַלטען די אויסלענדישע קאָנקורענץ, אָבער ווינטער-סחורות האָט מען דאָרט פערקויפט פיל. און די צאָהלונגס-טערמינען פאַר די רומענישע קונים רוקען זיך איצט אָן.

די היגע פּראָווינץ-קונדען האָבען זיך ביז איצט שעהן אויסגעוויקעלט פון זייערע פערפליכטונגען. אויב ס׳קומען אפילו אָן פּראָטעסטען פון דער פּראָווינץ, איז עס פון די קלענערע שוואַכערע קונדען, וואָס זענען קיינמאָל נישט קוואַליפיצירט געוואָרען אַלס ערשט ראַנגיגע; דאַגעגען ווערען די צאָהלונגען פון די בעסערע קונדען רעיעל אויסגעפיהרט.

מ׳האָט גערעכענט, אַז אַ שטאַרקערע בעוועגונג וועט זיך אָנהויבען באַלד נאָך יו״ט, ד. ה. אין מיטען אַפּריל, ווען ס׳וועט זיך שוין אָנהויבען דער ווינטער-סעזאָן. פונ׳ם פריהערדיגען סעזאָן זענען קיין זאַפּאַסען פון ווינטער-סחורות נישט ביי די פאַבריקאַנטען און נישט ביי די הורט-לאַגעריסטען נישט געבליבען, ערוואַרט מען דערפאַר אויף אַ שטאַרקע אויפלעבונג.

זונטאָג און מאָנטאָג זענען טאַקע קיין לאָדז אָנגעקומען זעהר פיל סוחרים פון דער גאַנצער פּוילישער פּראָווינץ, זיי האָבען אָבער איינגעקויפט זומערדיגע סחורות, רערווייל איז אָנגעקומען דער „פּסחדיגער ווינטער" און די סוחרים זענען זיך צופאָהרען.

פאַר וואָלענע סחורות האָט מען שוין אַ פּאָר וואָכען פאַר יו״ט אויפגעהערט צו לייזען, אַ דאַנק אָבער דער אויפלעבונג אין דער קאָנפעקציע-בראַנזשע איז די סיטואַציע דאָ געוואָרען אַ פיל בעסערע. די קאָנפעקציאָנערען, וועלכע האָבען פאַר יו״ט פיל געלייזט, וועלען איצט מוזען מאַכען פרישע קניות פון סחורה. דער זומער-סעזאָן האָט זיך שוין אייגענטליך אין דער וואָל-בראַנזשע שוין פערענדיגט און די סוחרים וועלען איצט קויפען נאָר אין אויסנאַהמספאַלען. גרויסע קניות האָט געמאַכט וואַרשאַ, פּויזען, טיילווייז פּאָמערן און די נאָהנטע לאָדזער פּראָווינץ. דאַגעגען די קרעסען האָבען לעצטענס מעהר געקויפט אין ביליק. די צאָהלונגען זענען געווען פּינקטליכע, אויב די טערמינען זענען געווען לאַנגע, שוין אָביסעל צו לאַנגע (6 און 7 חדשים׳דיגע וועקסלען), איז אָבער קיין סך פּראָטעסטען נישט געווען און מ׳רעכענט דערפאַר אויף אַ גוטען סעזאָן, וועלכער דאַרף זיך שוין טאַקי באַלד אָנהויבען.

טראָץ דער שטאַרקער טענדענץ אויף וואָל אין דער גאַנצער וועלט זענען די פּרייזען נישט געענדערט. מ׳האָט נאָך גערעכענט צו לייזען אָביסעל פאַר זומער-סחורות, דערווייל איז געוואָרען קאַלט, אַרויסגעפאַלען שניי און ס׳האָט זיך אָפּגעשטעלט דער דעטייל-פערקויף, האַלטען זיך אָפּ אויך די לאַגעריסטען פון מאַכען קניות.

פיל פאַבריקאַנטען פון וואָלענע אַרטיקלען בעמיהען זיך צו פערשטאַרקען דעם

עקספּאָרט

פון זייערע אַרטיקלען קיין אויסלאַנד. ביז איצט זענען די סחורות אַמשטאַרקסטען געגאַנגען קיין שוועציען, רומעניען און אין די באַלטישע קאַנטען. איצט בעמיהט מען זיך צו שאַפען נייע אָפּזאַץ-מערק בפרט אויפ׳ן מזרח.

גרויסע פאַרבערייטונגען ווערען געמאַכט אָנצוהויבען אַנ׳עקספּאָרט פון מענער-קאָנפעקציע — די פּרייזען אויף די דאָזיגע אַרטיקלען זענען ביי אונז קאָנקורענצפעהיג און מ׳קען דערפאַר דערוואַרטען, אַז די אַקציע וועט געלונגען.

שטיל איז געווען מיט בוימוואָל-גאַרן, בפרט די לעצטע וואָך צוליב יו״ט. הגם בוימוואָל איז אין אויסלאַנד שטאַרק געשטיגען, זענען די פּרייזען ביי אונז נישט געענדערט געוואָרען — מ׳קען אָבער רעכענען, אַז באַלד ווי די פאָדערונג אויף בוימוואָל-גאַרן וועט זיך פערשטאַרקען וועלען די פּרייזען שטייגען ביז אויף 5 פּראָצ.

אויף דאָ האָט מען גענומען אין דעקונג לאַנגטערמיניגע וועקסלען און פאַר מזומן האָט מען אַראָפּגעגעבען בעדייטענדע דיסקאָנטאָ.

די לאָדזער קאַסע-ברעכער דראָהט טויט-שטראָף

היינט זייער פּראָצעס אין וואַרשאַ.

מיר האָבען בשעתו געשריבען וועגען די לאָדזער קאַסע - ברעכער ראָזענבערג און ראָזענבלום, וועלכע זענען געקומען קיין וואַרשאַ אויף גאַסטראָלען. די וואַרשאַווער פּאָליציי האָט בעקומען ידיעות וועגען זייער אָנקומען און האָבענדיג זייערע פאָטאָגראַפיעס, האָט די מאַכט אַרויסגעשיקט אַגענטען איבער דער שטאָדט זיי אויפצוזוכען און פערהאַלטען.

די ערשטע עטליכע טעג נאָך זייער קומען קיין וואַרשאַ האָבען די קאַסע-ברעכער נאָך נישט געהאַט וואָס צו טון און זיי האָבען דערווייל בעאַרבייט די פּאַסאַזשירען אין די טראַמוואַיען.

די אַגענטען האָבען די 2 קאַסע-ברעכער פערהאַלטען אויף פּלאַץ מוראַווסקי ביי דער טראַמוואַי-סטאַציע און זיי אָבגעפיהרט אין אויספאָרשונגס אַמט. אויף דאַנילאָוויטשעווסקא האָבען די קאַסע-ברעכער געפּרובט צו ענטלויפען. די אַגענטען האָבען זיי נאָכגעשאָסען. דאַן האָבען די קאַסע-ברעכער צוריקגעשאָסען און געטראָפען איין אַגענט, וועלכער איז געוואָרען שווער פערוואונדעט און איז אין עטליכע טעג אַרום געשטאָרבען.

די 2 קאַסע-ברעכער האָט מען געכאַפּט און זיי געשמידט אין קייטען.

היינט קומט פאָר זייער פּראָצעס אין וואַרשאַ.

דער בעשולדיגונגס-אַקט איז צוזאַמענגעשטעלט אין הסכם מיט׳ן אַרט. 15 פון די איבערגאַנגס-פאָרשריפטען און עס דראָהט די קאַסע-ברעכער טויט-שטראָף.

שטורמישע זיצונג

אין סוחרים-פעראיין פּיעטריקאָווער 73 וועגען אומזאַץ-שטייער.

(אק) אונטערן פאָרזיץ פון ה׳ ב. אייטינגאָן איז נעכטען שפּעט ביינאַכט פאָרגעקומען אַ פערוואַלטונג-זיצונג פון סוחרים-פעראיין פּיעטריקאָווער 73 וואו ס׳איז בעהאַנדעלט געוואָרען די אָנגעוועטאַנטע פראַגע פון אומזאַץ-שטייער. די זיצונג איז געווען זעהר אַ שטורמישע. עס איז בעשלאָסען געוואָרען טעלעגראַפיש צוזאַמענצורופען דעם צענטראַל-ראַט פון אַלע סוחרים-פעראיינען פון גאַנץ פּוילען (יודישע און קריסטליכע) אויף זונטאָג דעם 22 ד. ח. קיין וואַרשאַ. דער ראַט דאַרף אינטערווענירען ביי אַלע דערצו געהעריגע מיניסטאָרען וועגען אָפּשאַפען אָדער וועניגסטענס מילדערען דעם אומזאַץ-שטייער.

Dr. Z. Rakowski

ספּעצ. פאַר אויערן-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקה.

קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-81.

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. (קומט אויך אָן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3

„אררט"

היינט שפּילט דער „אררט" שוין אין אייגענעם לאָקאַל.

עס געהט ווייטער דער אויסגעצייכענטער צוזאַמענגעשטעלטער פּראָגראַם „שנים עשר מי יודע" מיט׳ן אָנטייל פונ׳ם גאַנצען „אררט"-אַנסאַמבל. אָנהויב 9,30 אין אָוונט.

בריף אין רעדאַקציע.

אַ גרופּע יודישע זעלנער וואָס דינען אין ראַוויטש, פּויזען וואו ס׳וואוינען נאָר 3 יודישע פאַמיליעס, איז געשטאַנען אַ געפאַהר צו עסען אין פּסח חמץ, נאָר אַ דאַנק הערן ענגעל און פרוי, וועלכע האָבען זיך פאַר אונז מוסר-נפש געווען און בעזאָרגט פאַר 30 יודישע זעלנער כשר עסען אויף פּסח. דריקען מיר דעריבער אויס אונזער הערצליכען דאַנק דעם ה׳ ענגעל און פרוי פאַר זייער מיה מיט׳ן בעזאָרגען פאַר אונז כשר עסען אויף פּסח

אין נאָמען פון אַלע יודישע זעלנער אין ראַוויטש:

פּינקוס ביאַלער און ישעיה בערלינסקי

פון לאָדז

דער ניי-געגרינדעטער פעראיין „עזרת עולים" האָט דעם 10. אַפּריל (ד׳ דחוה״מ פּ. 1928) דורכגעפיהרט ביי אַ גרעסערע צאָהל פערזאַמעלטע מיטגלידער און סימפּאַטיקער אין לאָקאַל אויף וואָוואָדזקאַ 39 די גראַנדיעזע גרינדונגס- און אַלגעמיינע-פערזאַמלונג. עס איז אויסגעוועהלט געוואָרען די אונטערגעצייכענטע מענער אין דער פערוואַלטונג, וועלכע האָבען זיך אויסגעצייכענט פילאַנטראָפּיש און זענען פערטרויאונגס-ווערט: 1) פּרעזעס מ. לעווקאָוויטש, 2) וויצעפּרעזעס ה. פוקס, 3) סעקרעטאַר א. גרינבערג, 4) לייטער ה. ראָזענטהאַל, 5) קאַסיער י. מ. קאַסרילעוויטש. פערוואַלטונג: 6) י. בעלכאַטאָווסקי, 7) י. לעווקאָוויטש. קאַנדידאַטען: 8) ג. לעסמאַן, 9) י. ריפּשטיין, 10) מ. ראָזענפעלד, 11) י. קאַמינסקי, 12) מ. וואָלפאָוויטש שידעס-געריכט. 13) ל. סאַצר קאַנדידאַט, 14) י. יאַקובאָוויטש 15) א. סאַשניק 16) י. עדעלשטיין (רעוויזיאָנס-קאָמיסיע) 17) אָבערזשאַנעק (קאַנדידאַט).

בעשלוס פון דער פערוואַלטונג:

1) גלייך צו גרינדען אַ רעליגיעזע שולע פאַר אָרימע און יתומים-קינדער מיט טעגליכע פלעגע אויף צו לערנען יודישע למודים צוזאַמען מיט נאָהרונג און קליידונג אָהן צאָהלונג לויט איינפלוס פון שטיצע אונטער׳ן נאָמען תלמוד-תורה „עץ-החיים".

2) צו גרינדען אַ קאָאָפּעראַטיווע קאַסע „ספּולדזיעלניע".

3) צו גרינדען אַ אָבטיילונג צו בויען ביליגע וואוינונגען פאַר מיטגלידער.

האָפענטליך, אַז די לאָדזער פילאַנטראָפּישע בעפעלקערונג וועט וויסען אָבצושאַצען די קאָלאָסאַלע אונטערנעהמונג פון דעם פעראיין און וועט שטרעבען מיט דער גרעסטע סימפּאַטיע און שטיצע דאָס אַמשנעלסטען צו פערווירקליכען די אונטערנעהמונגען און אַגעס דעם ערשטען דאָס גרינדען און אויפהאַלטען די ת״ת „עץ-החיים" וואו עס ווערט געלערנט און בעפלעגט מיט שפּייזען און בעקליידונג אָרימע און יתומים-קינדער.

צייכענט אַכטונגספול פאַר דער פערוואַלטונג

פּרעזעס: **מ. לעווקאָוויטש,**

סעקרעטאַר: **א. גרינבערג.**

פון „גאַנג".

היינט צום לעצטען מאָל די רעוויע „זעצט זיך הער" מאָרגען דאָנערשטאָג אַ גרויסע פּרעמיערע „די מאַמע איז געזונד; אַרבייט הער!"

מעלדונג.

צוליב אַ לוין-סכסוך האָבען די לוין-וועבער פון דער פירמע גרינשפּאַן און קאָמפּ. פערשטרייקט. אַלע לוין-וועבער ווערען דעריבער אויפגעפאָדערט נישט צו געהן צו דער אויבענדערמאָהנטער פירמע נאָך אַרבייט אַזוי לאַנג ווי דער שטרייק דויערט.

די פערוואַלטונג פון לוין וועבער מייסטער-פעראיין אין לאָדז בזשעזשינער 7.

טעלעגראַמען.

קאַנאַדישע אייזברעכער

געקומען העלפען די פליהער פון „ברעמען".

לאָנדאָן, 17 (אט״ע) פון מאָנטרעאַל טיילט מען מיט, אַז דער קאַנאַדישער אייזברעכער „מאָנטקאַלם" איז נאָך אַ שווערען וועג אָנגעקומען אויפ׳ן אינזעל גרינלעי איילאַנד, וואו ס׳געפינען זיך די לופט-פליהער פון „ברעמען". ווי מ׳גיט איבער פון מאָנטקאַלם, ווילען די לופט-פליהער פערריכטען דעם אַעראָפּלאַן און ווייטער פליהען ביז ניו-יאָרק, אויב דאָס זאָל זיך אַרויסווייזען פאַר אוממעגליך, וועלען זיי ווייטער פליהען אויף אַנ׳אַנדער אַעראָפּלאַן. מאַיאָר פיצמאָרים האָט נעכטען פערלאָזט דעם גרינלעי-אינזעל אויף אַ קאַנאַדישען אַעראָפּלאַן, איז אָבער ביז קוועבעק נישט דערפלויגען און זיך גענויט אַראָפּלאָזען אין אַ דערפעל אויפ׳ן צפון-ברעג פון ים-אויסנום לאורענס, וואו ס׳האָט איהם פערפערהלט בענזין. היינט אין אָוונד וועט ער וואַרשיינליך אָנקומען קיין קוועבעק, אָדער מאָנטרעאַל (פון קוועבעק ביז׳ן גרינלעי איילאַנד איז 1200 קילאָמעטער, פון גרינלעי ביז ניו-יאָרק איז 1800 קילאָמעטער אין דער לופטען).

די בוי-אַקציע אין לאַנד.

וואַרשא 17 (טעלעפאָניש) דאָס אינערן-מיניסטעריום האָט פונאַנדערגעשיקט אַ צירקולאַר צו די וואָיעוואָדעס וועגען פונאַנדערבויען די שטעט. דער צירקולאַר שרייבט פאָר, אַז אין דער ערשטער רייה זאָלען געשטיצט ווערען די אַקציע צו בויען קליינע וואוינונגען פאַר אַרבייטער און אָנגעשטעלטע.

Dr. H. Wołkowyski

זאַבאַרניאַ 57 (צעגעלניאַנע 49)

טעלעפאָן 37-70

ספּעציעל-אַרצט פאַר הויט- און העמאָראָידאַל קראַנקהייטען, מענער - שוועכע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.

נעמט אָן פון 1—2 און פון 4—8 אָוונט, פאַר פרויען פון 4—5 אין 8 אָוונט. וואַרטע-זאַל

די לאַנד-קאָנפערענץ פון פּרויען-פערבאַנד „וו.י.ז.א.“ אין וואַרשאַ.

די ערשטע לאַנדעס-קאָנפערענץ פון פּרויען-פּערבאַנד „וויזא“, וועלכע האָט ווי בעוואוסט, צו-ליב פאַרמעלע סיבות, נישט געקאָנט פאָרקומען צום בעשטימטען טערמין, ד. ה. זונטאָג, איז אָבגעהאַל-טען געוואָרען מאָנטאָג אין לאָקאַל פון „מרכז“ אויף קרולעווסקא 43.

צו דער קאָנפערענץ זענען געקומען 39 דע-לעגאַטינס, דערונטער 15 פון וואַרשא, 10 פון לאָדז, 3 פון בענדין, 2 פון ווילנאָ, 1 פון אָסט-ראָוו מאַזאָוויעצקי, 1 פון גראָדנא, 3 פון לעמבערג און 1 פון לאָמזשאַ.

די קאָנפערענץ ווערט געעפענט מיט אַ רעדע פון פרוי ד"ר לעוויטע. די רעדנערין ווייזט אָן, אַז די טעטיגקייט פון'ם פּרויען-פּערבאַנד פער-שפּרייט זיך וואָס אַמאָל מעהר איבערן גאַנצען לאַנד. איצט עגזיסטירען שוין 16 אָבטיילונגען אין דער פּראָווינץ. די איצטיגע קאָנפערענץ דאַרף בע-טראַכטען די פראַגע וועגען קאָאָרדינירען די אַר-בייט און שאַפען אַ פעסטערען קאָנטאַקט צווישען די אָבטיילונגען מיט דער צענטראַלע. די קאָנפע-רענץ דאַרף קודם-כל ענטפערען אויף פאָלגענדע פראַגען: 1) איז די אָרגאַניזאַציע פון'ם פּרויען-פערבאַנד אַ פּאָליטישע, ד. ה צי זי פערנעהמט זיך מיט אַזוי גערופענער געגענוואַרטס-אַרבייט, אָדער אַן'אַפּאָליטישע, 2) צי פיהרט דער פּערבאַנד בלויז אַ קולטור-און בילדונגס-אַרבייט, אָדער פערנעהמט ער זיך אויך מיט סאָציאַלער און פילאַנטראָפּישער טעטיגקייט און 3) צי זאָל מען שאַפען אָרגאַניזאַ-ציאָנעלע צענטרען אין דער פּראָווינץ אָדער זאָל די גאַנצע אַרבייט אין לאַנד געפיהרט ווערען פון דער צענטראַלע.

עס ווערט דאַן געוועהלט אַ פּרעזידיום פון 7 פּערזאָן, אין וועלכען עס געהען אַריין די פרויען: ד"ר לעוויטע (וואַרשא) מעלצער (לעמבערג), סאָ-לאָווייטשיק (גראָדנאָ) באַלאַבאַן) וואַרשא) ספּעק-טאָר (לאָדז) און ראָטנער (בענדין).

צום סוף פון דער דיסקוסיע ווערט בעשלאָסען: 1) דער פּערבאַנד בלייבט אַפּאָליטיש, כדי צו קאָ-נען צוציהען וואָס ברייטערע שיכטען פון דער בעפעלקערונג; 2) די געגענוואַרטס-אַרבייט בע-שטעהט אין קולטור-טעטיגקייט און אין צוגרייטען ענטשפּרעכענדע קאַדרען פאַר ארץ-ישראל; 3) עלי-מינירען אינגאַנצען די פילאַנטראָפּישע אַרבייט און פיהרען בלויז אַ קולטור-טעטיגקייט, ווי אונטער-שטיצען דאָס נאַציאָנאַלע שול-וועזען, פיהרען אַ בילדונגס-טעטיגקייט צווישען די מאַסען, עפענען קורסען, פיהרען אַגיטאַציע אין דער פּרעסע, כדי אַזוי אַרום דעם יונגען דור צו מאַכען נאַציאָנאַל-בעוואוסטזיניג.

אויף דער קאָנפערענץ זענען געהאַלטען גע-וואָרען פאָלגענדע רעפעראַטען: פרוי לעוויטע האָט רעפערירט וועגען „די אויפגאַבען און צילען פון פּרויען-פערבאַנד און זיין בעציהונג צו „וויזא“; פרוי פּעווזנער האָט רעפערירט וועגען דער „ראָל פון דער פרוי אינ'ם אויפבוי פון ארץ ישראל. פריי-ליין מאָווזשאָוויטש האָט אָבגעגעבען דעם טעטיג-קייטס-בעריכט פון דער צענטראַלע, און פרוי ד"ר קדאַוש (לאָדז) פון די אָבטיילונגען. אַ רעפעראַט וועגען אָרגאַניזאַציאָנס-פראַגען און וועגען די ענ-דערונגען פון סטאַטוט האָט געהאַלטען פרוי מי-גיסטער אַלבעק.

עס ווערט ערקלערט אַ קורצע הפסקה. דער-נאָך ווערען אָנגענומען פאָלגענדע רעזאָלוציעס: 1) איבערלאָזען דעם סטאַטוט נישט געענדערט; 2) די צענטראַלע ווערט אויפגעפאָדערט צו פיהרען אַ קול-טור-אַרבייט אין נאַציאָנאַלען גייסט און לעגען אַ ספּעציעל געוויכט אויף דער ערציהונג פון דער יו-גענד, ווי אויך פיהרען אַ ברייטע אַגיטאַציע צווי-שען די מאַסען. אַלס דעזידעראַט ווערט אָנגענומען, אַז אין וויען זאָל אַרויסגעגעבען ווערען אַ צייט-שריפט פאַר'ן קאָנטינענטאַל - פערבאַנד אין דריי שפּראַכען. עס ווערט אויך בעשלאָסען צו בעטען ביי דער לאָנדאָנער צענטראַלע פינאַנציעלע מיטלען פאַר פּראָפּאַגאַנדע-אַרבייט. עס ווערט בעשלאָסען אַרויסצישיקען אַ דעפּעשע מיט'ן אויסדרוק פון אָנ-ערקענונג פאַר'ן מיטגליד פון דער עקזעקוטיווע אין ארץ ישראל, פרוי הענריעטע שאָלד. עס ווערט אויך אויסגעדריקט דאַנק און אָנערקענונג די גרינדערינס פון פּרויען-פערבאַנד אין פּוילען, די פּרויען מעל-צער און ד"ר לעוויטע. צום סוף ווערט אָנגענומען אַ רעזאָלוציע וועגען געבען אַבסאָלוטאָריום פאַר דער פריהערדיגער פערוואַלטונג.

אין דער נייער פערוואַלטונג זענען געוועהלט געוואָרען: די פּרויען ד"ר לעוויטע, שאָר, באַלאַבאַן ראַפּעל, פּאַווע, שאַפּיראָ, לובעטקין, אַלבעק און אַפּענשלאַק פון וואַרשאָ; רעזניק, בראָודע, רוסין, גאָלדבערג, קראַוש און ספּעקטאָר פון לאָדז, מעל-צער און קאַרל פון לעמבערג. עס ווערען אויך רע-זערווירט 2 ערטער פאַר ווילנאָ, 1 אָרט פאַר בענ-דין, 1 פאַר גראָדנאָ, 1 פאַר אָסטראָוו, 2 פאַר לעמבערג, 1 פאַר לעשנאָ. די עקזעקוטיווע וועט בעשטעהן פון 7 מיטגלידער, דערפון וועלען 4 זיין פון וואַרשאָ, 1 פון לאָדז, 1 פון לעמבערג און 1 פון בענדין.

קליינער פעליעטאָן.

אַמעריקאַנער מיליאַרדער אין פייפערס געסעל

אין קאָן האָט זיך בעזעצט דער אַמעריקאַנער מיליאַרדער טשענעל. אויס לאַנגוויליגקייט און פערטאַכטונג צו דער מענשהייט וואַרפט ער אַרויס פעקלעך מיט 1000-פראַנק-באַנקנאָטען אין המון, וואָס שפּאַצירט פאַר די פענסטער פון האָטעל, וואו ער וואוינט.

„טייערער מיסטער טשענעל! געוואויר ווערענ-דיג פון די בלעטער, אַז איהר זענט געקומען קיין קאָן און אַז אויס פעראַכטונג צו דער מענשהייט פערנעהמט איהר זיך רערמיט, וואָס איהר זיצט ביים פענסטער און וואַרפט אויפ'ן טראָטואַר 1000-ער פראַנק-באַנקנאָטען, וויל איך אייך פאָרלעגען אַ פאָל-גענדעס:

— צי ווילט איהר זיך נישט אַראָפּכאַפּען אויף אַ פּאָר טאָג צו אונז קיין לאָדז אויף באַלוט און כאַטש אין משך פון אַ וואָך צייט ווי ס'געהערט צו זיין אַ פעראַכט טון אונזער פייפערס געסעל?!

מיר דאַכט זיך, אַז דער פינאַנציעלער פּלאַן, וועלכען איך לייג אייך פאָר, שטיצט זיך אויף גע-זונדטע יסודות:

— איהר טראָגט אַריין אין עסק קאַפּיטאַל, מיר — אַ פענסטער.

פערשטעהט זיך, איך בעהויפּט נישט, אַז זיי-צענדיג ביי אונזער פענסטער, וועט איהר זעהן אַלע ים-אַלפּען-בערג מיטאַמאָל.

ווייל, אויב שוין רעדען אָפען, וועט איהר טאַ-קע קיין שום אַלפּען און קיין שום ים'ען ביי אונז נישט זעהן, סיידען אַ מיסקאַסטען און שמאַטע-קלויבער.

אָבער פון דער אַנדערער זייט, ייעט איהר דאָך נישט פערלאַנגען פון אונז, אַז ביי אונזער גאַנצער גאַסטפריינדליכקייט זאָלען מיר צוליב אייער פערגעניגען וועגען ענדערען די געאָגראַפיע פון אונזער געסעל.

איבריגענס מיין איך, אַז אַזאַ איבערזעטיגט איינ'ס ווי אייערס וועט אַ גוטער מיסקאַסטען בעסער שמעקען, ווי אַלע אַלפּען אינאיינעם גענומען.

בנאמנות, מאַכט נישט קיין לאַנגע העויות און קומט צו פאָהרען!

גלויבט מיר, אַז איין שטיקעל געוועגוועלטער הערינג און אַ גלעזעל קאַלטע לימאָנאַדע וועט אייך ביי אונז אַ סך מעהר שמעקען, ווי אַלע אייערע טייערע מאכלים.

און וואָס אַנבעלאַנגט נאַכטלעגער — מעגט איהר אויך זיין רוהיג. עס וואַלגערט זיך ביי אונז אויפ'ן בוידעם אַ צובראָכען בעטעל, וואָס איז זייער ספּעציעל בעשאַפען פאַר אַזעלכע מיליאַרדערען ווי איהר און אייער ס'גאַל. ועהט איהר, אַ קישען, אויב איהר האָט, נעהמט מיט מיט זיך, ווייל מיט קישענעס איז ביי אונז שמאָל.

איהר וועט קומען, אָפּרוהען זיך פון וועג, אונ-טערכאַפען דאָס האַרץ און דאַן מיט פרישע כוחות און מיט גאָטס הילף וועט איהר זיך נעהמען צו דער אַרבייט.

דערביי דאַרפט איהר אין זין האָבען, אַז הגם ביי אונז איז זעהר שטרענג מיט דעם ענין פון אַרויסוואַרפען זיך אין גאַס אַרויס, אָרער בכלל עפּעס וואַרפען אויפ'ן טראָטואַר, זאָלט איהר זיין אינגאַנצען רוהיג: אַרורכצוקומען מיט דער פּאָליציי נעהם איך אויף זיך...

איך וועל אייך אַפילו מעהר זאָגען:

— אויב איהר וועט אונז בעצייטענס רעפּעשי-רען, ווען איהר קומט, וועלען מיר נאָך בעוויזען צו עפענען אויפ'ן טראָטואַר אַקעגענאיבער אַ קליינע וועקסעל-שטוב.

ווייל זאָגען מוז איך אייך, אַז מיר ליגען דאָ אויף האַרטע צעהנערס און אויב איהר וועט לויט אייער רגילות אָנהויבען זיך צו וואַרפען מיט טויזענדטערס, וועלען נאָך אונזערע בעלי-חובות אויפ-הויבען אַ געוואַלד: דער שניידער, דער שוסטער, דער געוועלבער, דער הערינג-יוד, דער באַניקערענ סוחר און אַלע אונזערע איבריגע הויף-ליוועראַנטען.

אַלואָ לאָמיר זיך אָפּרעדען:

אויפ'ן טראָטואַר אונטער אייער פענסטער וועט זיין אַנ'אויפשריפט: „ראָ וואַרפט מען!“ און אויפ'ן טראָטואַר אַקעגענאיבער וועט הענגען אַ קליין צעטעלע: „ראָ טוישט מען“...

אַך, טייערער מיסטער טשענעל, איך פערזיכער אייך, אַז אין פערלויף פון איין וואָך וועט איהר ווערען מעהר פּאָפּולער, איידער ווען מ'וואָלט צעהן מאָל אויפגעבראָכען אייער געפּאַנצערטע קאַסע.

פאַר איין זאַך האָב איך נאָר מורא: דעם הערינג, קאָן זיין, וועט איהר אפשר אויס נייגיריג-קייט אַראָפּשלינגען, און געלד וועט איהר אונז ווייזען אַ פייג.

אָבער מיר פערלאַנגען דאָך פון אייך נישט קיין נדבה, מיר לייגען אייך פאָר אַ געשעפט:

— אַנ'אַמעריקאַנער קאָנצעסיע אויפ'ן פייפער-געסעל: איהר גיט קאַפּיטאַל, מיר גיבען אַ פענס-טער.

וואָס אָנבעלאַנגט די צאָהלונגס-בעדינגונגען זע-נען זיי גאַנץ איינפאַכע: ביז אשר קאָהן וועט אויפ-בויען אַ יוריש-טעאַטער.

אַלואָ, לייגט אייך איבער די זאַך און ענטפערט אָבער איך בעט אייך וואָס גיכער, ווייל ס'איז נאָך יום-טוב און כאָטש נעהם קוילע אויס גאַנץ באַלוט פאַר אַ צוויער.

פריי נאָך דאָן אַמינאַדאָ.

———:O:———

געוועזענע חזנ'טע שמד'ט זיך
און פערקויפט איהר טאָכטער צו אַ רייכען טערק.

דער קאַמף צווישען דער מאַמען און דער טאָכטער.

יאָהרען זענען אַוועק און פון דער געוועזע-נער פרומער „חזנ'טע“ פריידעל איז געוואָרען, ווי מיר האָבען אויבען בעשריבען, די גוט-בעקאַנטע לעבע-דאַמע פון די קאַפע - שאַנטאַנען — עלפרידע שולימאַנאָוויטש, וועלכע האָט געשפּילט אַ גרויסע ראָלע אין דער הולטאַיסקער לעבע-וועלט פון וויען, בודאַפּעשט און אַנדערע גרויסע שטעט אין אייראָפּא.

וועהרענד דער צייט אָבער איז אויך אונטער-געוואַקסען איהר טאָכטער איידעל, וועלכע הייסט יעצט עדיט, און וועלכע האָט זיך אויפגעכאָוועט אין אַ פּענסיאָן פאַר מיידלעך. עדיט איז געראָ-טען אין דער מוטער — מיט איהר שענהייט און מיט איהר חן. זי איז איצט אַלט 17 יאָהר און די מוטער האָט זי מיט אַ קורצער צייט אָפּגענו-מען פון פּענסיאָן און געבראַכט זי צו זיך אַהיים. אָבער דער טאָכטער איז דאָס הוישיגע לעבען פון דער מוטער נישט געפעלען געוואָרען, און עס פלעגט אָפט פאָרקומען קריגערייען צווישען מוטער און טאָכטער.

עדיט ווערט אַ כלה.

עס האָט נישט לאַנג געדויערט און אין דער שעהנער 17-יאָהריגער עדיט, האָט זיך שטערבליך פערליבט אַ זוהן פון אַ ווינער פאַבריקאַנט, אַ מאַן מיט'ן נאָמען פיליפּ רייגער. עדיט האָט דעם יונ-גענמאַן אויך געליבט און זי איז פאַר איהם אַ כלה געוואָרען.

דער יונגערמאַן האָט זיך געשעהמט מיט'ן אָרט לעבען פון זיין מחותנת'טע און ער האָט פון איהר פערלאַנגט, אַז זי זאָל אַוועקוואַרפען איהר לייכטזיניגען לעבען. ער האָט דער מחותנת'טע גע-געבען איניגע טויזענט דאָלאַר צו קאָנען מאַכען אַ לעבען אויף אַנ'אַנשטענדיגען אופן.

די מאַדאַם עלפרידע האָט איהר צוקונפטיגען איידעם צוגעזאָגט צו ווערען גוט און פרום. זי האָט צוגענומען דאָס געלד און איהם געזאָגט, אַז זי פאָהרט אַוועק מיט איהר טאָכטער עדיט קיין בו-דאַפּעשט און דאָרט אָנפאַנגען אַ נייעם לעבען.

אָבער זי האָט איהר פערשפּרעכען נישט גע-האַלטען, ווי מיר וועלען זעהען ווייטער.

עדיט ווערט פערשוואונדען.

דער חתן פון דער שעהנער עדיט, וועלכער איז געבליבען אין וויען, האָט ערוואַרט פון זיין כלה אַ בריף. עס איז אָבער פערגאַנגען אַ שטיק צייט און פון דער כלה איז דער ערוואַרטעטער בריף נישט געקומען. דער חתן איז געוואָרען אומ-רוהיג. וואָס קאָן דאָס בעדייטען, וואָס זיין כלה שרייבט איהם נישט?

האָט ער לאַנג נישט געטראַכט און איז אַרי-בערגעפאָהרען קיין בודאַפּעשט. ער האָט אָבער נישט זיין מחותנת'טע און נישט זיין כלה געפונען.

דער חתן האָט דאַן געדונגען 2 פון די בעס-טע דעטעקטיווען, וועלכע זאָלען נאָכפאָרשען, וואו זיין כלה איז פערשוואונדען געוואָרען. און אַז מען זוכט געפינט מען.

די דעטעקטיווען איז עס באַלד געלונגען אויסצופאָרשען, אַז מאַדאַם עלפרידע מיט איהר טאָכטער עדיט זענען אַוועקגעפאָהרען קיין קאָנ-סטאַנטינאָפּאָל, טערקיי. דער חתן האָט געפיהלט, אַז דאָ האָט מיט זיין כלה פּאַסירט אַנ'אומגליק. עס פערשטעהט זיך, אַז ער האָט לאַנג נישט גע-טראַכט און איז גלייך אַוועק קיין קאָנסטאַנטינאָפּאָל.

דער אַלטער נישט - אייראָפּעאישער שטאָדט-טייל פון קאָנסטאַנטינאָפּאָל, ווערט אָנגערופען סטאַמבול. דאָרט געפונען זיך די בעקאַנטע ענגע און געדרעהטע געסלעך, די בעריהמטע באַזאַרען פון רייכע צירונג, זיידענע קליידער, טייערע אָריענ-טאַלישע קונסט - ווערק און קאָסטבאַרע טעפּיכער. טערקען און יודען מיט זילבער-ווייסע בערד און אין פאַרביגע זיידענע מאַנטלען מיט זיידענע ספּאָ-דיקעס אויף די קעפּ. זיצען מיט די פיס אונטער זיך, אויף די שוועלען פון זייערע באַזאַרען און זיי ווייכערען נאַרגילעס (גומענע וואַסער-ליולקעס), שפּילען אין שאָך, טרינקען שוואַרצע קאַווע און האַנדלען מיט די טייערע כלים און קונסט-וואַרען.

אין סטאַמבול געפינען זיך אויך די פּאַלאַצען פון די רייכע טערקישע „פּאַשאַס“ און זייערע פער-שלאָסענע „האַרעמס“ מיט די פיל פרויען. אין סטאַמבול האָט זיך דער חתן אויפגעהאַלטען אַ שטיקעל צייט, אָבער עס איז איהם גאָר נישט גע-לונגען זיך צו דערוויסען, וואו זיין כלה עדיט געפינט זיך.

איינמאָל אָבער, ווען פיליפּ רייגער האָט זיך אַרומגעדרעהט אין די ענגע געסלעך פון סטאַמבול, האָט ער פּלוצים בעמערקט אין אַ קאַרעטע פּאָה-רען אַ רייך-פערפּוצטען טערק, אַנ'עלטערען מאַן, אָנגעטון אין זיידענע בגדים און בעהאָנגען מיט קאָסטבאַרע צירונג און אַ קרומע שווערד אויף די לענדען. נעבען דעם טערק איז געזעסען אַ יונגע פרוי, איינגעהילט אין אַ זיידענעם מאַנטעל. דאָס געזיכט פון דער פרוי האָט מען נישט געקענט זעהן, ווייל עס איז געווען פערהאָנגען מיט אַ גע-דיכטען שוואַרצען שלייער, ווי עס טראָגען אַלע טערקישע פרויען.

אָבער דעם חתן האָט עפּעס פּלוצים גענומען קלאַפּען דאָס האַרץ. עפּעס האָט ער געפיהלט, אַז עס ציהט איהם מיט אַ געוואַלדיגער מאַכט צו אָט דער פערשלייערטער פרוי. האָט ער געכאַפּט אַ טעקסי נאָכצופאָהרען יענער קאַרעטע. עס האָט נישט לאַנג געדויערט און די קאַרעטע האָט זיך אָפּגעשטעלט נעבען אַ רייכען באַזאַר, וואַהרשיינ-ליך קויפען עפּעס. דער יונגערמאַן איז אויך אַריין אין יענעם באַזאַר, וואו ער איז שיער נישט גע-פאַלען אין חלשות, דערהערענדיג די שטימע פון דער יונגער פרוי. ער האָט דערקענט זיין כלה ס'קול.

— עדיט, דו ביזט עס? — האָט ער אויס-געשריגען.

— פיליפּ, דו ביזט עס? — האָט די פער-שלייערטע פרוי אויסגערופען.

דער חתן מיט דער כלה האָבען זיך געוואָלט אַלען אין די אָרעמס, אָבער דער טערקישער פּאַ-שאַ האָט נישט געלאָזט. ער האָט אַרויסגעכאַפּט זיין קרומען שווערד און אויסגערופען:

— מיין העהר, איהר האָט פערדינט דעם טויט. איהר האָט געוואַגט צו בעלעסטיגען די געזעצליכע פרוי פון מיין האַרעם. בעדרייט אייך פאַר צו שטאַרבען.

אָבער פיליפּ רייגער איז אויך נישט קיין מלופים-קינד. ער האָט אַרויסגעכאַפּט אַ געלאָדע-נעם רעוואָלווער פון טאַש און אויסגערופען:

— מיין העהר, די דאַמע איז מיין כלה, מען האָט זי וואַהרשיינליך פערפיהרט. איך פאָדער אייך אויף מיר צוריקצוגעבען מיין כלה, אַז נישט...

דער טערק האָט גיך גענומען זיין פרוי אונ-טער'ן אָרעם, האָט זיך אַריינגעזעצט אין קאַרעטע און איז אַוועקגעפאָהרען. פיליפּ רייגער איז גע-בליבען שטעהן ווי פון אַ דונער געטראָפען. וואָס טוט מען דאָ? ער איז אַוועק אין געריכט און זיך דערוואוסט, אַז דער טערק אַבדול איבראַהים האָט ווירקליך געזעצליך געהייראַט מיט זיין כלה עדיט. דאַן האָט ער זיך דערוואוסט, אַז עדיט'ס מוטער, די פרוי עלפרידע שולימאַנאָוויטש, האָט גאַנץ איינ-פאַך פערקויפט איהר טאָכטער צו דעם רייכען טערק און זי האָט גענומען אַ היבשע סומע געלד נדן.

דער חתן וויל רעטען זיין כלה פון טערקישען האַרעם.

איצט געפינט זיך די מאַדאַם עלפרידע שולימאַנאָוויטש אין בודאַפּעשט, אָבער מען קען זי געזעצליך נישט פערפאָלגען, ווייל אַלס מוטער האָט זי געהאַט דאָס רעכט צו פערהייראַטען איהר טאָכטער מיט וועמען זי האָט געוואָלט. זי ערקלערט, אַז זי האָט איהר טאָכטער נישט געצוואונגען צו הייראַטען דעם ריי-כען טערק, נאָר עדיט האָט דאָס געטון מיט איהר גוטען ווילען. נאַטירליך איז דאָס אַ ליגען און עס שטעהט הינטער דעם עפּעס אַ געהיימניש. ווי די צייטונגען שרייבען, זוכט איצט פיליפּ רייגער, עדיט'ס געוועזענער חתן, אָנצוווענדען אַלע מיט-לען און ער האָט די זאַך איבערגעגעבען אין די הענט פון די בעסטע אַדוואָקאַטען אום דאָס טער-קישע געריכט אין קאָנסטאַנטינאָפּאָל זאָל פּסל'נען די געצוואונגענע הייראַט און אַז ער זאָל רעטען זיין כלה פון האַרעם. מען גלויבט אָבער נישט, אַז דאָס וועט איהם געלינגען.

א סענסאַציאָנעלער מאָרד־פּראָצעס אין ווין

אין ווין איז פאָרגעקומען אַ פּראָצעס פול מיט פּסיכאָלאָגישע און דראַסטישע מאָמענטען, פון וועלכען דאָס פובליקום ווערט געהאַלטען אין דער גרעסטער שפּאַנונג. מיר וועלען דאָ איבערגעבען אין קורצען די געשיכטע פון דעם סענסאַציאָנעלען מאָרד־פּראָצעס מיט וועלכען עס קאָכט איצט זיך אין ווין.

אין אַ שעהנעם נאָכמיטאָג, ווען די זון האָט מילד געשיינט און פון די בוימער זענען געפאַלען ריפּטענדע נעלע הערבסט־בלעטער, האָבען די איינוואוינער פון דעם הויז מיסענגראָפּער־שטראַסע נומער 10, דערהערט אַ שוידערליכען געשריי, דאָס געשריי איז געקומען פון דער קאָנדיטעריי, פון דעם 40־יאָהריגען נאָטפּריד מאַץ. אַז מענשען זענען דאָרט אַריין האָבען זיי דערזעהען אַ שרעקליך בילד: אין אַ ווינקעל איז געלעגען זיין פרוי מיט אַ שטריק אַרום האַלז. איהר געזיכט איז געווען בלוי, דאָס האַרץ האָט שוין נישט געקלאַפּט. דער געשריי, וועלכען די שכנים און די פאַרבייגעהער האָבען געהערט, איז נישט געקומען פון דער פרוי, נאָר פון איהר מאַן נאָטפּריד מאַץ, וועלכער איז געלעגען אין צווייטען ווינקעל און עס האָט איהם געוואָרפען ווי אין קרחת.

דערווייל איז אָנגעקומען אַ פּאָליציאַנט. אָבער איידער דער פּאָליציאַנט איז אַריין, האָט ער בעמערקט ווי דורך אַ פענסטער פון אַ צימער שפּרינגט אַרויס אַ יונגערמאַן, אָהן אַ הוט און לאָזט זיך אַנטלויפען. דער פּאָליציאַנט איז איהם נאָכגעלאָפען און איהם געכאַפּט. דאָס איז געווען אַ 20־יאָהריגער יונגערמאַן מיט'ן נאָמען הערמאַן יאַראָש, אַ פּלימעניק פון דער פרוי מאַץ.

אַז דער פּאָליציאַנט האָט געכאַפּט הערמאַן יאַראָש אַרויסשפּרינגענדיג פון פענסטער האָט ער איהם אַרעסטירט. אויף דעם פערהער האָט ער זיך מודה געווען, אַז ער יאַראָש איז געקומען ערמאָרדען זיין מומע אום ביי איהר צורויבען געלד, אָבער אַז ער האָט נישט ערמאָרדעט. ער האָט די מומע אָנגעכאַפּט פאַר די האָר און זי געשלעפּט אין ווינקעל. אין דער זעלבער רגע אָבער האָט זיין אָנקעל נאָטפּריד מאַץ פון הינטען אַרום פאַרוואָרפען אַ שטריק איבער זיין פרוי'ס האַלז און זי דערוואָרגען. יאַראָש האָט זיך דערשראָקען און ער איז אַרויסגעשפּרונגען דורכ'ן פענסטער.

אַז מען האָט נאָטפּריד מאַץ גענומען אויפ'ן פערהער און איהם געפרעגט וואָס ער האָט צו זאָגען אויף דער בעשולדיגונג, האָט ער געענטפערט מיט אַ קאַלטען שמייכעלע:

— גאָרנישט. איך האָב גאָרנישט וואָס צו זאָגען. איך ווייס נישט פון גאָרנישט. איך האָב געזעהן ווי מיין פּלימעניק פערוואַרפט אַ שטריק אויפ'ן האַלז פון מיין פרוי בין איך פון אויפרעגונג אַריינגעפאַלען אין אַן עפּילעפּטישען צושטאַנד. אַז איך בין ווידער געקומען צום זינען האָב איך זיך שוין געפונען אין דער פּאָליציי.

וועמען האָט מען דאָ געזאָלט גלויבען? ווער זאָגט דעם אמת? מאַץ, צו זיין פּלימעניק יאַראָש? די בעסטע ווינער רעטעקטיווס האָבען זיך געשמאַק אַ נעהם געטון דעם מאָרד־געהיימניש אויפצודעקען אָבער אָהן ערפאָלג.

צו לעצט האָט מען אויסגעפונען, אַז נאָטפּריד מאַץ האָט אַ געליבטע, אַ יונגע 19־יאָהריגע מיידעל, מיט'ן נאָמען אַנגאַ געץ, אַז מען האָט אַנגאַ געץ גענומען אויפ'ן פערהער און ביי איהר געפרעגט וואָס זי ווייסט וועגען דעם מאָרד, האָט זי דערצעהלט, אַז איהר געליבטער נאָטפּריד מאַץ האָט מיט איהר אָפּגערעדט זיין פרוי „אָפּצורוימען" פון וועג און ראַן מיט איהר, אַנגאַ געץ, צו הייראַטען.

אַנגאַ געץ האָט געקויפט גיפט און דאָס געגעבען איהר געליבטען ער זאָל דאָס אַריינטון אין זיין פרוי'ס שפּייז האָט ער אַריינגעטון די גיפט אין אַ זופּ וואָס זיין פרוי האָט געגעסען, אָבער די גיפט האָט נישט געווירקט, זי איז אפילו יאָ קראַנק געוואָרען און געקרענקט אַ שטיק צייט, אָבער ווידער געזונט געוואָרען.

מיין טייערער — האָט זי געזאָגט צו איהר געליבטען נאָכ'ן דורכפאַל מיט די סם. — פּראָביר פּילייכט מיט אַ מעסער זי צו קוילען.

— ניין. — האָט געענטפערט נאָטפּריד מאַץ מיט אַ קרעכץ, דאָס נישט. איך בין אַ שוואַכער מענש און מיין פרוי איז שטאַרק ווי אַ קאָזאַק.

אַן אַנדערס מאָל, האָט דערצעהלט אַנגאַ געץ, איז איהר געליבטער מאַץ געקומען צו איהר מיט אַ שיינענדען געזיכט.

— ווינש מיר מזל, טייערע — האָט ער אויסגעשריען מיט גרויס פרייד.

— וואָס איז אויף דיר אַזאַ גדולה, מיין ליבער?

— איך האָב שוין אַ נייעם פּלאַן ווי אַזוי פּטור צו ווערען פון מיין פרוי און עס זאָל נישט פאַלען אויף מיר קיין פערדאַכט.

— רהיינו, וואָס איז דאָס פאַר אַ פּלאַן?

— אַ טייערער פּלאַן, אַ גאָלדענער פּלאַן.

— נו, זאָג שוין, רעד שוין, ציה מיר נישט די אָדערען.

— זי וועט אַליין בעגעהן זעלבסטמאָרד.

— ווי אָבער, אַז זי וועט אַליין נישט וועלען בעגעהן זעלבסטמאָרד?

— זי וועט מוזען.

— ווי אַזוי וועט זי מוזען?

— איך וועל זי צווינגען.

— מיט וואָס וועסטו זי צווינגען?

— זי וועט זיין טויט, זי וועט זיך נישט קענען ווערען.

זיין געליבטע אָבער האָט נאָך אַלץ נישט פערשטאַנען:

— ווי אַזוי וועט עפּעס אַ טויטע בעגעהן זעלבסטמאָרד?

— אָט דאָס איז טאַקע די מעשה וואָס דיין הייבערשער שכל קען דאָס נישט פערשטעהן. צום ערשט וועט מען זי ערמאָרדען און דאַן, אַז זי וועט שוין זיין טויט וועל איך זי אויפהענגען אויף אַ שטריק אום עס זאָל הייסען, אַז זי איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד.

— מען וועט דאָך אָבער געפינען שפּורען?

— ניין מען וועט נישט געפינען קיינע שפּורען, ווייל מען וועט איהר פריהער דערווערגען.

— ווער וועט זי ווערגען, אַז דו מיין טייערער ביזט אַ שוואַכער מענש און האָסט נישט קיין כח?

— האָט געפרעגט די געליבטע אַנגאַ געץ.

— איך וועל צונעהמען אַ שותּף... — איז געווען דער קורצער ענטפער פון נאָטפּריד מאַץ.

ערשט ביים פּראָצעס האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז נאָטפּריד מאַץ האָט איינגערעדט זיין פּלימעניק הערמאַן יאַראָש ער זאָל איהם העלפען ערמאָרדען זיין פרוי.

— וואָס הייסט, ער האָט אייך איינגערערט צו בעגעהן אַזאַ שרעקליך פערברעכען? — פרעגט דער ריכטער דעם אָנגעקלאָגטען יאַראָש — בוליב וואָס זאָלט איהר דאָס טון?

ער האָט מיר פערשפּראָכען צו געבען געלד, צו בעצאָהלען, הייסט עס פאַר מיין טרחה... אָבער דער מאַן האָט די בעשולדיגונג אָפּגעלייקענט.

— געדענקסטו איינמאָל אַ טאָג, בעפאָר דו האָסט דיין פרוי דער'הרג'עט, האָסטו מיר דערצעהלט, אַז דו האָסט אַריינגעשלאָגען אין וואַנד אַ שטאַרקען האָקען, אום דער האָקען זאָל האַלטען ווען מיר וועלען ביידע צוזאַמען איהר אויפהענגען?

אַ שוידער געהט איבער'ן פובליקום אין געריכט. עס ענטשטעהט אַ אומרוהיגע שטימונג, מאַנכע פרויען ברעכען אויס מיט אַ היסטערישען געוויין. אָבער נאָטפּריד מאַץ בלייבט ביי זיינעם. ער ערקלערט, אַז ער ווייסט פון גאָרנישט. די רעטעקטיווס זאָגען עדות, אַז אין דער וואַנט פון נאָטפּריד מאַץ'ס וואוינונג, געפינט זיך ווירקליך אַ שטאַרקער אייזערנער האָקען, וועלכען מאַץ האָט אַ טאָג פאַר'ן מאָרד אַריינגעשלאָגען אין דער וואַנט פון זיין וואוינונג.

נאָטפּריד מאַץ, האָט מיט זיין פרוי, וועלכע ער האָט אויף אַזאַ בעסטיאַלישער־ווייזע ערמאָרדעט, געבראַכט אויף דער וועלט צוויי קינדער. אַ מיידעלע, וואָס איז שוין היינט אַלט 12 יאָהר און אַ יונגעלע פון דריי יאָהר.

אַ שטאַרקען איינדרוק האָט אין געריכט געמאַכט דאָס 12־יאָהריגע מיידעלע, וועלכע איז געקומען אין שוואַרצע טרויער קליידער.

— איך מאַך דיך אויפמערקזאַם, מיין קינד, האָט געזאָגט דער ריכטער, אַז דער אָנגעקלאָגטער איז דיין טאַטע און לויט דעם געזעץ קענסטו זיך צוריקהאַלטען און נישט עדות זאָגען געגען דיין פאָטער. דאָס געריכט קען דיך, לויט'ן געזעץ, נישט צווינגען עדות צו זאָגען. צום ערשט האָט דאָס קינד זיך צוויינט און דאַן געענטפערט מיט אַ פעסטער שטים:

— הער ריכטער, איך וויל עדות זאָגען, מיין טאַטע האָט נישט פערדינט, אַז איך זאָל פערשווייגען דאָס וואָס איך ווייס.

— אַלזאָ, וואָס ווייסטו, קינד? דערצעהלט דעם אמת.

— איך האָב איינמאָל, ווען מיין מוטער איז נישט געווען אין נעוועלב געטראָפען דאָס פריילין געץ, מיין פאָטער האָט זיך מיט איהר עפּעס גע'סוד'עט, מיין פאָטער האָט נישט בעמערקט, אַז איך געפין זיך דאָ, האָב איך געהערט ווי ער האָט געזאָגט, אַז ער וועט מיין מוטער ערמאָרדען.

— האָסט דאָס דערצעהלט דיין מאַמען?

— יאָ. איך האָב איהר דערצעהלט, אָבער מיין מאַמע האָט נישט געוואָלט גלויבען: זי האָט געזאָגט, אַז וואהרשיינליך האָב איך שלעכט געהערט וואָס דער פאָטער האָט גערעדט, אָדער ער האָט געמאַכט אַ שפּאַס צו אימיצען.

די געשוואָרענע האָבען געפונען אַלע אָנגע־קלאָגטע שולדיג. יאַראָש איז פערוירטיילט געוואָרען צו 10 יאָהר טורמע און אַזוי ווי אין עסטרייך איז אָפּגעשאַפט די טויט־שטראָף איז נאָטפּריד מאַץ פערוירטיילט געוואָרען צו לעבענס־לענגליכע גע־פענגנים.

מ. מ—ה.

פון טויט לעבעדיג.

(ענדע פון דער 3־טער זייט)

מען אויף 30 פּראָצענט ווייניגער איידער אין דעם אַמאָליגען (צאַרישען) רוסלאַנד.

אַזוי, למשל, זעהען מיר, אַז אין אַלטען פאַר־מלחמה'דיגען אייראָפּעאישען רוסלאַנד איז די אַל־געמיינע שטערבליכקייט געווען אויף 30 פּראָצענט העכער פון דער שטערבליכקייט אפילו אין אַזעלכע אָפּגעשטאַנענע לענדער, ווי בולגאַריען און פּאָרטו־גאַל. זי האָט דעמאָלט אויסגעמאַכט 28.3 פּראָצ. אויף יעדע טויזענר מענשען פון דער בעפעלקערונג. אין יאָהר 1926 איז די שטערבליכקייט אויף דער זעלבינער טעריטאָריע פון סאָוויעט־רוסלאַנד, ר. ה. צענטראַל־רוסלאַנד, אוקראַינע און ווייס־רוסלאַנד געווען ביז 19.5 פּראָצענט. און צום יאָהר 1928 האָט שוין סאָוויעט־רוסלאַנד אויפגעהערט צו פאַר־נעמען איהר שענדליכען אויבען־אָן לויט דעם פּראָ־צענט פון איהר שטערבליכקייט.

אמת, די ראָזיגע ציפערען קאָנען זיין אַ ביסעל איבערגעטריבען צוליב דעם, וואָס דער שטערבליכ־קייטס־פּראָצענט איז ראַך ענג פערבונדען מיט דעם צוואוקס־פּראָצענט. וואָס מעהר געבוירטען עס קר־מען פאַר אין אַ וועלכען נישט איז לאַנד, אַלין קלע־נער, במילא, ווערט דער שטערבליכקייטס־פּראָצענט לגבי דער אַלגעמיינער בעפעלקערונג, און וואָס איז נוגע געבוירטען — שטעהט סאָוויעט־רוסלאַנד אויף דעם בכבוד'יגען ערשטען פּלאַץ...

די סטאַטיסטיק פון 1926 בעווייזט, אַז די נאַטירליכער צוואוקס פון דער בעפעלקערונג אין אייראָפּעאישען טייל פון סאָוויעט־רוסלאַנד האָט אינ'ם יאָהר 1926 איבערגעשטיגען אויף אַ האַל־בען מיליאָן נפשות דעם צוואוקס פון דער בעפעל־קערונג אין גאַנץ אייראָפּע.

אַזאַ מין קאָלאָסאַלער צוואוקס פון דער בע־פעלקערונג מוז שוין, במילא, אויך פערקלענערען דעם פּראָצענט פון דער שטערבליכקייט, אָבער ראָך איז עס אַן'אומבעשטרייטבאַרער פאַקט, אַז לגבי דעם צאַרישען רוסלאַנד האָט סאָוויעט־רוסלאַנד ווירקליך דערגרייכט גרויסע ערפאָלגען ביים אָפּהיטען דעם לייב־און־לעבען פון איהר בעפעלקערונג.

און אויב דעם פּראָפעסאָר אַנדרעיעוו וועט נאָך געלינגען צו דערפיהרען זיינע עקספּערימענטען ביז צו זייער לאָגישען סוף און ער וועט אָנהויבען מחיה־מתים זיין די אַלע, וואָס שטאַרבען פאַר דער צייט צוליב אַ וועלכער נישט איז אויסערגעוועהנלי־כער קרענק — וועט מען שוין ווירקליך קאָנען אָנ־הויבען רעדען וועגען „תּחית המתים" אין סאָוויעט־רוסלאַנד...

ד. טשאַרני.

אין די ציין פון טיגער

סענסאַציאָנעלער ראָמאַן

פון מאָריס לעבלאַן (115

15. קאַפּיטעל.

פלאָרענציעס סוד.

און איצט איז געקומען דער צווייטער טייל פון דער דראַמע. נאָך דאָן לואי האָט זיך דער רוצח גענומען צו פלאָרענציען.

ער האָט זיך צוגעשלעפּט צו פלאָרענציען און פערוויכערענדיג אַ פּאַפּיראָס אָנגעהויבען מיט אַ קאַלטער אכזריות.

— ווען דער פּאַפּיראָס וועט אויסברענען, וועט קומען אויך דיין סוף לאָז פון איהם קיין אויג נישט אַראָפּ, דאָס פערוואַנדלען זיך דיינע לעצטע מינוּ־טען אין אַש. בעטראַכט זיך, פלאָרענציע. בעקוק די שטיינער פון דער הייל און ווייס, אַז זיי האַל־טען זיך איצט נאָר לויט עפּעס אַן'אומפערשטענדלי־כען גלייכגעוויכט. עס איז גענוג אַ פּאָר קלאַפּ מיט אַ העמער—עס זאָל פאָרקומען אַ קאַטאַסטראָפע.

ער האָט טיפער אָפּגעאָטעמט און ווייטער גערעדט:

— און נאָכדעם, נאָכדעם, פלאָרענציע, וועלען די שטיינער אַזוי פערשיטען דיין טויטען קערפּער, אַז מען וועט איהם נישט אַרויסזעהען... און וועט מען איהם יאָ געפינען, וועט מען עס ערקלערען מיט אַן'אומגליקס־פאַל... און איך... איך וועל נעלם ווערען אויף אַ שטיקעל צייט און נאָכדעם צוריקקו־מען און וועל זיך מעלדען נאָך מיינע 200 מיליאָן.

— איך וועל קומען נאָך די 200 מיליאָן און וועל זיי בעקומען, ווייל, ווי כ'האָב דיר שוין ער־קלערט, איז נאָך דיין טויט האָב איך רעכט אויף זיי; כ'וועל זיי בעקומען, ווייל עס קען מיר קיי־נער גאָרנישט פאָרוואַרפען. עס קען מיך קיינער נישט. איינינע האָבען מיך געזעהן אַלס אַ קליינעם, איינינע אַלס אַ גרויסען... מיין ביינאָמען איז אויך קיינעם נישט בעקאַנט. מיינע אַלע פערברעכענס זענען געהיימע... דאָס זענען אפילו נישט קיין פער־ברעכענס, עס זענען זעלבסטמאָרדען. די פּאָליציי איז דאָ אומעכטיג. מיט'ן טויט פון לופּער'ען און פלאָרענציע לוויוואַסער קען קיינער אויף דער וועלט געגען מיר נישט עדות זאָגען. קיין שום בעווייזען געגען מיר, אַ חוץ די עטליכע קלייניגקייטען און אַ פּאָר פּאַפּירען, וועלכע געפינען זיך אין דעם פּאָרטפעל. די דאָקומענטען זענען אפילו גענוגענדע בעווייזען, אַז מען זאָל מיר דעם קאָפּ אַראָפּנעהמען, אָבער אין אַ מינוט אַרום וועל איך די פּאַפּירען פערברענען און דאָס אַש אַריינשיטען אין ברונעם. ווי דו זעהסט, האָב איך אַלצדינג אויף דאַסמאָל פאָרויסגעזעהן. קענסט אַלזאָ גאָרנישט ערוואַרטען פאַר זיך, ווייל דיין טויט בעדייט פאַר מיר 200 מיליאָן... און איצט קענסטו די פראַגע אַליין לע־זען: אָדער דער טויט, אַ זיכערער אונפערמיידליכער טויט, אָדער... מיין ליבע. יאָ, צו ניין? מיט איין שאָקעל פון קאָפּ בעשטימסטו דיין גורל. אויב יאָ, בעפריי איך דיך באַלד און מיר פאָהרען ביידע אַוועק, שפּעטער, ווען דיין אונשולד וועט דערווי־זען ווערען (דאָס נעהם איך אויף אויף מיר) וועסטו ווערען מיין פרוי. אַלזאָ, יאָ, צו ניין, פלאָ־רענציע?

זיין שטימע האָט געקלונגען איצט ציטערדיג, אונרוהיג, ער האָט געבעטען, געקראָכען פאַר איהר אויף דער ערד, געדראָהט...

— פלאָרענציע, איין ריהר מיט'ן קאָפּ, איך וועל דיר בלינד גלויבען, ווייל דו ביסט די, וועל־כע זאָגט קיינמאָל קיין ליגען נישט, ווייל דיין וואָרט איז הייליג, אַלזאָ, פלאָרענציע? ענטפער מיר! עס וואָלט דאָך געווען אַ משוגעת פון דיין זייט. דיין לעבען איז אינגאַנצען אין מיינע הענט... קוק, מיין פּאַפּיראָס האָט זיך מיר שוין אויסגערויכערט, איך וואַרף איהם שוין אַוועק... דאָס לעצטע וואָרט, פלאָרענציע!... יאָ, צו ניין?

ער האָט זיך אָנגעבויגען צו איהר און לייכט זי אָנגעריהרט, גלייך ווי געוואָלט איהר דערמאָנען, אַז זי דאַרף ענטפערען, אָבער פּלוצים איז ער אויפגעשפּרונגען מיט אַ ווילדען כעס, און ווי אַ משוגענער אָנגעהויבען שרייען:

— זי וויינט! זי וואַגט צו וויינען! צי פער־שטעהסטו נישט, אומגליקליכע, אַז איך ווייס פאַר־וואָס דו וויינסט, איך ווייס שוין פון לאַנג דיין סוד, און ווייס, אַז דו וויינסט נישט אויס מורא. מורא האָבען? דו?... אָבער דו האָסט דאָך פאַר גאַר נישט מורא! אָבער דו ווילסט איך זאָל דיר זאָגען פאַרוואָס דו וויינסט?! ניין!.,. טויזענד מאָל ניין!... איך וועל נישט זאָגען!... פערשאָלטענע! האָסט אַליין געוואָלט אַזוי! דאַן זאָלסטו אומקומען! שטאַרבען וועסטו...

ער האָט אָנגעהויבען שנעל צוצוגרייטען זיין שרעקליכע נקמה. אויף דער ערד איז געלעגען זיין ברוינער פּאָרטפעל, וועלכען ער האָט פריהער גע־וויזען פלאָרענציען, ער האָט איהם אויפגעהויבען און אַריינגעלעגט אין טאַש, און נאָכדעם אַראָפּגע־נומען די מאַרינאַרקע און אויפגעהאַנגען זי אויף אַ צווייג.

ווייטער האָט ער געכאַפּט אַ האַמער און צי־טערנדיג פון כעס, אָנגעהויבען אַרויפקלעטערן אי־בער די שטיינער אויף דער הייל, געשיט דערביי מיט טויטע קללות און גערעדט צו פלאָרענציען:

— האָסט געוואָלט שטאַרבען, פלאָרענציע! עס וועט דיך שוין גאָרנישט אָפּראַטעווען... ווען דו זאָלסט איצט אפילו וועלען ענדערען דיין בעשלוס... ווען דו וואָלסט מיך אפילו געבעטען—עס וועט דיר שוין גאָרנישט העלפען; עס איז צו שפּעט!

ער איז שוין געווען כמעט פון אויבען אויף דער הייל. די שנאה האָט איהם צוגעגעבען כח. ער האָט זיך אויסגעגלייכט, און אַ שרעקליכער, מיט ווילדע און מיט בלוט פערלאָפענע אויגען אויפגעהויבען דעם האַמער און אָנגעהויבען קלאַ־פּען... איינס, צוויי,.. דריי.

דאָס, וואָס איז געשעהן נאָכדעם, איז געווען אַזוי שרעקליך, אַז דער אכזר אַליין האָט זיך דער־שראָקען! די גאַנצע פּיראַמידע שטיינער האָט זיך אָנגעהויבען שיטען מיט אַ שרעקליכען דונערדיגען רעש, די הייל איז ווי נישט געוואָרען... אַ באַרג שטיינער.

— פלאָרענציע! פלאָרענציע! האָט דער פער־ברעכער מיט אַ משוגענעם ווייטאָג געשריגען און געקראָכען און געזוכט אַרום די שטיינער אַ סימן פון זיין קרבן.

— דער'הרג'עט!—האָט ער אַרויסגעשעפּטשעט —פלאָרענציע לעבט נישט מעהר!

און איז אַוועקגעפאַלען אינגאַנצען אָהן כח, אָהן בעוועגונג. ער האָט אויסגעזעהן, ווי אַ מענש, וואָס האָט שוין נישט צוליב וואָס צו לעבען.

נאָך אַ פּאָר מאָל האָט ער אין דער שטיל דערמאָנט פלאָרענציעס נאָמען און טרעהרען, הייסע טרעהרען זענען איהם געראָנען איבער'ן פּנים.

ער איז געבליבען אַזוי אַ לענגערע צייט, ביז ער האָט זיך דערמאָהנט און ווידער אַרויסגענומען פון טאַש זיין עלעקטריר און אויסגעטרונקען. עס איז איהם לייכטער געוואָרען. ער האָט זיך אויפ־געהויבען, אַראָפּגענומען פון דער צווייג זיין מאַ־רינאַרקע און זיך אָנגעטון. נאָכדעם האָט ער אַריינ־געלעגט די האַנד אין טאַש, זוכענדיג דעם ברוינעם פּאָרטפעל, וועלכען ער האָט געוואָלט פערברענען.

דער פּאָרטפעל איז נעלם געוואָרען. אַ וואונ־דערבאַרע זאַך: אַלע זאַכען אין די טאַשען זענען געווען אויף זייער אָרט: די ציגאַרען־טאַש, די שוועבעלען, דאָס נאָטיץ־ביכעל, נאָר דער פּאָרטפעל, דער וויכטיגער פּאָרטפעל איז נעלם געוואָרען...

(פאָרטזעצונג קומט).

זאַלפילהאַרמאָניע 20 נאַרוטאָוויטשאַ 20.

שבת, דעם 21-טען ה. ח. האַלב 11 אַ זייגער אין דער פריה, ווערט פאַרקומען

אַ פאַרלעזונג פון ה' זרובבל

צו אַ יידישלאַנד (דער יעווסעקישער טעריטאָריאַליזם) צ. ה. ס.

טעזיסען: צווישען אַסימילאַציע און חבת-ציון; קולטוריזם און עקאָנאָמיק; אחדות פון פאָלק און אחדות פון קלאַס; נאַציע און טעריטאָריע; בונדיזם און פועלי-ציוניזם; לאָקאַליזם און אַלוועלטליכקייט; קאָלאָניזאַציע און טעריטאָריאַליזם; בירא-ביידזשאַן און פאַלעסטינאַ. בילעטען פון 50 גר. ביז 1 זל. צו בעקומען אין אַלע פראָפ. פעראיינען פרייטאָג אַ גאַנצען טאָג און שבת—ביי דער פילהאַרמ.-קאַסע.

היינט מיטוואָך, דעם 18. אַפּריל ד. י. 9 אַ זייגער אָוועגד, ווערט אין לאָקאַל

„וו.י.ז.א.“ אַלעע קאָשטשושקי 21

איפּ׳ן וועכענטליכען טעע-אָוועגד

פּראָפ. י. ריגער

האַלטען אַ זעהר אינהאַלטסרייכע פאַרלעזונג א.ד.ט.

אַלטע און נייע ערציהונג

איינטריט פאַר מיטגלידערינס און אייגנעפיהרטע געסט — פריי! 655

בעהי״ת

הסכת ושמע!

די ישיבה הגבוה „ארחת חיים“

של אדמו״ר הגה״ק שליט״א דראַדזימין

ברחוב נאַוואָמיעסקאַ 4

מאַכט בעקאַנט, אַז תלמידים ווערען נאָך אָנגענומען אין אַלע 4 מחלקות, בעזונדער האָבען מיר געעפענט אַ קיבוץ גדול, וואו עס ווערט געלערנט די הוראה בחנם בלי כסף.

איינשרייבען קאָן מען זיך ביז יום ג׳ פ׳ אחרי קדושים משעה 7—9 בערב. 674 ועד הישיבה.

ענטשולדיגונג.

איך בעט ענטשולדיגונג ביים חבר יענקעל אַלשטיין פאַר די עפענטליכע און אומזיסטע בעליידיגונג און פערזיכער, אַז אַזעלכעס וועט מעהר נישט פאָרקומען.

אַלטער פערעל, בזשעזשינער 21. 656

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

בזשעזשינער 11, טעל. 37-63

אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוועגד.

ד״ר וואָלינסקי	נאָז, האַלז, אויערן קר.	4—3
ד״ר קערשנער	קינדער קראַנקהייטען	12-9½ 5-4
ד״ר שיפּמאַן	אינערליכע קראַנקה.	1—11
ד״ר לוביטש	הויט- און געשלעכט-קר.	1—12
ד״ר שמירגעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	2—12½
ד״ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	1—12
ד״ר עליאַסבערג	כירורגישע-קראַנקה.	3—1
ד״ר בערגסאָן	פרויען און געבורט-הילף	4—3

ספּיכאָ-טעראַפּיע, שפּראַך-שטערונגען ווי שטאַמלען א. א. ווי פּאָקען-שטעלען, קונסטליכע בערג-זון-בעשטראַהלונג איינשפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויף פערלאַנג—וויזיטען אין שטאָט.— אין לאַבאָראַטאָריום ווערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אויך פלעגמא און בלוט.

אימפּפונגען געגען שקאַרלאַטין.

ווי אויך אַ דענטיסטישער קאַבינעט.

ד״ר ווילבערשטיין	צאָהן-אַרצט	2—10 נמ.
ד״ר לאושינסקי סמאַראָפּאָלסקאַ	צאָהן-אַרצט	7—3

קונסטליכע ציינער, קראָנען, טאָסטען א. א. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג.

Dr.med. A. MAZUR

אויערן און האַלז-קראַנקהייטען, שטימע- און שפּראַך-פעהלערן (שטאַמלען א. אַ. וו.)

האָט זיך איבערציגען פון נאַרוטאָוויטש 44

אויף ווסכאָדנאַ 65, טעל. 66-01

(איינגאַנג אויך דורך פּעטריקאָווער 46).

נעהמט אָן פון 11³⁰—12³⁰ און פון 3—5 נאָכמ. 770

אַ בשורה טובה פאַר לאָדז!

פאַר 2.50 זל.

עלעקטריש בעלייכטונג אין שטוב

יעדער איינציגער קאָן בעקומען עלעקטריש בעלייכטונג אין שטוב פאַר 2.50 אַ וואָך פאַר יעדען פ. ווי אויך איבעראַרבייטען אַלטע אַנלאַגעס אויף נייע, פון ליטשניק אויף אַגראַניטשניק, פראָטאָקאָלען פון עלעקטראָווניע.

אַלעס ערלעדיגט די קאָנצעסיאָנירטע פירמע

ה. סאָלניק, לאָדז צעגיעלניאַנאַ 63

פראָנט-געוועלב אין הויז פון פוילישען טעאַטער. בעמ. זשאַרובקעס „Philips“ און „Osram“ שטענדיג אויף לאַגער מיט 25% ביליגער. קומט און איבערצייגט אייך.

וואָרנונג!

אזוי ווי עס האָבען זיך בעוויזען אין שטאָט פערשידענע נאָכגעמאַכטע פעלד-בעטען, מאַך איך בעקאַנט דאָס ג׳ פובליקום, אַז די

עכט-פּאַטענטירטע בעטען עכט-פּאַטענטירטע

זענען פערזעהען נור מיט דער שוץ-מאַרקע

PALMA-PATENT

פאַר וועלכע מיר זענען פעראַנטוואָרטליך ביז 3 יאָהר.

— צו בעקומען איז אַלע געשעפטען. —

אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאַגער אין אַ גרויסען אויסוואַהל

ניקעל-בעטען, אַמעריקאַנקעס,
ניקעל-קינדער-בעטען, קינדער-וועגעלעך,
טיש-בעטען, קינדער-בענקעלעך
מעטער-מאַס, אויף רעדלעך.

מאַטראַצען געבעטע, שאַטקאָווע און קאַנאַדיסקע.

קאָזעטקעס און טאַפּטשאַנעס.

בעמ.: בעטלעך מיט ווענטלעך ווייס אָדער ברוין 17 זל.. פאָלאָווע בעטלעך 14 זל.

רעיעלע! בעהאַנדלונג. פאַבריקס-פרייזען. זעמטליכע רעפּעראַטורן.

הורט! לאָדז, פאָלנאָצנאַ 24, טעל. 31-85. דעטייל!

פרייז 2 זל. שנעל און רעיעל! פרייז 2 זל.

רעכטס-קאָנסולטענטען-ביוראָ

„PORADA“-„פּאָראַדאַ“

10 פּיעטריקאָווער 10

אונטער לייטונג פון אַ לאַנגיעהריגען און רוטינירטען געריכט-סעקרעטאַר שרייבט אַלערליי ביטען און אַפּעלאַציעס, קלאַגעס און זאַבזשיפּיטשעניעס. אינפאָרמירט און שרייבט אין אַלערליי מיליטער-ענינים. אויך איבערזעצונגען אין פרעמדע שפּראַכען. | 258

והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת?
פאַרוואָס לויפט יעדער אין ביוראָ פּעטריקאָווער 17?!
ואמרת אליו, זאָלסטו איהם זאָגען

— אַז אין דעם ביוראָ —

17 פּעטריקאָווער 17

דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, יאָ ס׳ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאַפט געשריבען לויט׳ן אוסטאַוו אַלערליי ביטעם קלאַוזולעס, זאַבעזפּיטשעניעס אויף אַלע שטעט א. פוילען, אַפּעלאַציעס צי-ווילנע און קאַרנע אַפּאַזיציעס, אַדוואָ-לאַניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אוזשאָנד-ראָזיעמטשי, וועגען פּעסער אין קאָמיסאַריאַט-רזשאָנדו און אַלע פּאָליציי-בעצירקען, אַקטען אינטער-ציזיעס, אַקטען דאַראָוויזנעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותפות-אַקטען מיט אַכטונג י. מאַנעלאַ, רעכט-קאָנסולענט.

מאַטוראַ- און הייל-גימנאַסטיק-שולע און קאַבינעט

פון דר. מעד.

ב. שמירגעלד

צעגעלניאַנאַ 6, טעל. 51-89.

[illegible]

עמפּפאַנג פון 3—5 נאָכמ.

Dr. med.

Wolf Eychner

פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע

זגערזער 11 טעל. 34-72.

נעהמט אָן אין דער לעטשניצע פּיעטריקאָווער 294 פון 12—2 נאָכמ. אין דערהיים פון 6-8 אָוו.

Okazyjnie

do sprzedania

Urządzenie sklepowe

„Symphonia“

Konstantynowska 30.

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al. Kościuszki 27, tel. 31-78.

הויט- און וענעריש קראַנקהייטען און ליבעס-אומ. אינבאַ. נעהמט אָן פון 4—7 אין אָוועגד.

Dr. med.

NIEWIAŻSKI

Sienkiewicza 34

tel. 59-40.

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס דריפּער און הויט-קראַנקה בעהאַנדל. פונמענער-שוועכע נעמט אָן פון 5—9 אָוועגד

Dr. med.

BRAUN

23 פּאָלודניאָוואַ 23.

טעלעפאָן 40-26.

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און וענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוועכע.

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האַר-אויספאַל)

נעהמט אָן פון 9 ביז 11 פריה און פון 5—8 אָוועגד.

Dr. med.

STUPEL

Szkolna 12

ספּעציאַליסט פאַר הויט-, האַר- און וענערישע קראַנקהייטען, מענער-שוועכע, לישיי און ראַק; רענטגענשטראַהלען און קוואַרץ-ליכט, עלעקטראָ-טעראַפּיע.

נעמט אָן פון 12 ביז 3 נאָכמ. און פון 6 ביז 9 אין אָוועגד.

לעטשניצע-פרייזען.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26

Dojazd tramwajami 16 i 10.

W Piątek i dni następnych

Dla dorosłych początek seansów o godz. 6, 8 i 10

„CHANG“

Dla młodzieży początek seansów o godz. 2 i 4

CHAPLIN ROBI KARJERĘ i JAKO BOKSER

W poczekalniach kina codz. do g.22 audycje radjofonicz.

צו שטאָפּען און נופּען

נעהם איך אָן אַלערליי סחורות. ווסכאָדניאַ 61, וואָהנ. 1.

לערן-יונגלעך

— צו —

וואַליזען-אַרבייט

ווערען געזוכט ביי ראָזענמאַן אויף פּאָלודניאָוואַ 22. 673

אַ סאָדע-וואַסער-מאַשין

פון דער פירמע „יאַקובזאָן 1928“ צו פערקויפען ביי גאָמאָלינסקי, קילינסקי 97. 668

אַ מעבלירט

צימער

אויף צו שלאָפען פאַר צוויי יונגעלייט אָפּצוגעבען ביי מאַנדעל אויף זאַוואַדזקאַ 29. 658

אַ טיכטיגער זייגער-מאַכער

ווערט געזוכט פון זאָפאָרט ביי ע. קאַפּעלוש, לאָדז, זשגאָווסקאַ 6.

אַ קוואַליפיצירטע

פערקויפערין

אין אַ דאַמען-קאָנפעקציע-געשעפט ווערט געזוכט פון זאָפאָרט. פ. ברענזעל, נאָוואָמיעסקאַ 6. 664

אַ פעהיגער מענש

ווערט געזוכט צו פערקויפען בילדער און לאַנדשאַפטען. פערדינסט 30 ביז 40 זל. אַ וואָך. צו ווענדען זיך יודישע-גאַס 15, ביי שמעלצמאַן. 666

Przyjezdna z Warszawy.

Wykwalifikowana

ZAKROJCZYNI

dziecinnej konfekcji i bielizny — poszukuje posady. Wiadomość: Tel. 67-29.

אריכטעווער

ווי אויך אַ נייהער צו אַ קאָמאַשען-שטעפּער ווערען געזוכט ביי ראָזענבערג, זאַמענהאָף 19. 677

שניידער-געזעלען

אוו האַנד-נייערינס קאָנען זיך זאָפאָרט מעלדען אויף קאָנסטאַנטינער 6 ביי פיטעל 618

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט

זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד״ר ראַקאָווסקי	נאָז האַלז, אויערן קר.	11—10 3—2 7—6
ד״ר רוזשאַנער	הויט און געשלעכט קר.	11—10 2—1
ד״ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אויגען-קראַנקהייטען	2—1 8—7
ד״ר יוסטמאַן	נערווען קראַנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד״ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	12—10 5—4
ד״ר פּאַפּיערני	פרויען און געבורט-הילף	1-11½ 6—5
ד״ר קאַנטאָר	כירורגישע-קראַנקהייט.	5-4 זונ. 2—1
ד״ר ווײנבערג	אינ. הערץ לונגען-קר.	1-11½ 7—5
ד״ר סטופּעל	רענטגען	12—10 6—4
א. גראָדזענטשיק	צאָהן-אַרצט	7—3
נ. ראָזעס	צאָהן-אַרצט	2—9

צאָהן-טגנדהעלונג, בעלײכטונגען, קראָנען, טאָסטען א. א. וו. בײ דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען

אַ רענטגען-אינסטיטוט

הײלונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלייכטונגען, קוואַרץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אַלע מעגליכע אַנאַליזען. אַ קורס פאַר שטאַמלער.

אימפּפונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכמ.

די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.

ווזיט אין דער שטאָט.

ערצטליך-קאָסמעטיש. קאַבינעט

פּראָל. מ. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5—7 אָוועגד

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Stiberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Ka[illegible]

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat“, Piotrkowska 21.